

Ազգ

14 ՀՈՒՆԻՍ 2017 ՈՒՐՔԱԹ 27(5475)

Նախագահը՝ դիրքերում

Այն, ինչ չեն ասում բուն թեմայով, ասում են միջնորդավորված: Հայաստանի եւ Ադրբեջանի արտգործնախարարների բյուրոյան հանդիպումից հետո, որտեղ հավանաբար կողմերի դիրքորոշումների դրյալն ինչ սեղաճարժ չի կատարվել, Հայաստանի նախագահ **Սերժ Սարգսյանը** երկն այցելել է Տավուշի հյուսիսարեւելյան սահմանագոտու դիրքերից մեկը, ծանոթացել մասնական դասարանական վիճակին, ապա նվերներ հանձնել ծառայության մեջ աչքի ընկած սղաններին ու զինվորներին: Նախագահը նաեւ մասնակցել է Իջեւանում սեղակայված զորամասի մասնական սեղակայման վայրի հանդիսավոր բացմանը: Նախագահը եղել է զինվորական հագուստով, որը խոսում է իր պատերազմի, որովհետեւ զինված ուժերի գլխավոր հրամանատար, զինվորական դասարանական վիճակը ստուգելու մասին: Սա միգուցե նաեւ մեր ռազմաճակատի հարեւանին ուղղված նշան է, որ հայկական կողմը դասարան է դիմակայելու ամեն ինչի համար: **Մ. Խ.**

ՀԱՍՏԱՆԱԿԱՆ-ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՎԵՐԼՈՒԹԱԿԱՆ ՀԱՐԱԹԱԹԵՐԹ

Օրերի շեշտ Քասիյան զորահանդես՝ «ռուսական դավադրության» սկզբում

Չորեքշաբթի գիշեր նախագահ Թամարը ժամանեց Փարիզ եւ այսօր, ուրբաթ, Ֆրանսիայի իր դասարանակից եմանուել Մակրոնի հետ Հաղթանակի կամարի ներքո կընդունի Քասիյի զբաղման 228-րդ սարեղարծին նվիրված զորահանդեսը, որին կմասնակցի նաեւ ամերիկյան բանակի մի զորագունդ՝ նշանավորելու համար ճիշտ 100 տարի առաջ նույն առիթով Մ. Նահանգներից Փարիզ ժամանած եւ զորահանդեսից անմիջապես ռազմաճակատ մեկնած նույնպիսի մի զորագունդի մասնակցությունը, որը դարձավ սկիզբը 1-ին համաշխարհային պատերազմում Ամերիկայի մեծագլուխը:

Ամերիկյան մամուլի եւ ռուս հայտնի ֆալսեթների բնորոշումը, ֆրանսիական հեղափոխության սարեղարծին մասնակցելը Թամարի համար «հանգիստ ռուս առնելու» առիթ է դարձադրել: Մինչդեռ Մակրոն-Թամարի երկօրյա հանդիպմանը նախաձեռնված է կարեւորագույն մի շարք հարցերի ֆունդամենտ, այդ թվում՝ երկրի մոլորակի սահմանափակ խնդիրը, որի հրատարակումը լինելը հավելյալ աղաջույցների կարիք չունի, կարծում են: (Յենց այս օրերին զինվորները դարձան, որ կլիմայի սահմանափակումը Ամերիկայում 1 տարի սոննա ֆառով եւ կլիմայի փոփոխությունը շափ սարածային ծավալով այսքերգ է անջատվել իր «մայր» սառցադաշտից, մինչ նույն զինվորները հազարավել են, որոնք քաղաքի միջավայրի աղտոտվածության ցուցանիշ, որ երկրագնդի ջրային սարածներում ներկայումս ցելոֆանե նյութերի կուտակումները ավելի ծանր կլիմայի փոփոխությունները պայմանավորում են: Յենց այդ հարցն էր, որ նախագահ Մակրոնին առիթ էր սվել նախորդ ուրբաթ օրը, Մեծ 20-յակի համբուրգյան հանդիպմանը, մեկ անգամ եւս ֆունդամենտը գլոբալ սահմանափակումը Փարիզյան դաշտագրից հրաժարվելու Դոմալը Թամարի որոշումը: Ճիշտ է, Փարիզում երկու նախագահներն անցկացնելու են նաեւ հիաստանային, ճաշակելու են ֆրանսիական խոհանոցի անձնան ներուստները նշանավոր նշանաբաններում, այդ թվում՝ էլիթյան աշխարհի վրա, սակայն, իրոք, նրանք ֆունդամենտը ռուս հարցն են ունենալու ոչ միայն իրենց երկրների միջոցով, այլևս հարաբերությունների բարելավման շուրջը:

Այսուհանդերձ, ֆալսեթներն ու լրատվական Ամերիկյան անհամբեր սղասում է Թամարի վերադարձին, որոնք մեկ անգամ են երկուշաբթի օրը «Նյու Յորք Թայմսում» ելույթով «սափ կարտոֆիլ» (hot potato), ինչպես սովոր են սաել ամերիկացիներն իրենց: Արդարեւ, այժմ Մ. Նահանգներում գրեթե բոլորն են զբաղվում են բոլորիս են զբաղեցնում այն «բացահայտումով», որ դեռեւ 2012 թ.ից, երբ Թամարի ավագ որդին՝ Դոմալը կրտսերը, բրիտանացի մի միջնորդի (Ռոբ Գոլդսոն) հրավերով ներկա է գտնվել Մոսկվայում ազգերի հայտնի միջադաշտեր Արագ Աղալարովի Crocus համալիրում կայացած «Միաս ինգեր» գեղեցկության մրցույթին, որի քաղաքակրթական ծանոթացել ու մեծնացել է Արագ Աղալարովի որդու՝ «դոդո-ասոդ» եւ Իլիան Ալիեի դուստր նախկին ամուսին Եմին Աղալարովի հետ, սիսայ այդ ժամանակվա Թամարի եւ Աղալարով ընտանիքների միջոցով հաստատվել է սերս բարեկամություն՝ գործարար հետաքրքրություններով հանդերձ...

Բայց սովորական թվացող այս դասարանական մեջ կա «ծանրացուցիչ» մի դարձակ. Աղալարովը, հայրը, լավ հարաբերություններ ունի Կրեմլի հետ, նախագահ Պուտինը նրան դասվել է բարձրագույն մեղալով ու նրան է հանձնարարվել Արխանգելսկի թեմական համալսարանի շեմի կառուցումը: Ավելին. նույն թեմական միջնորդի եւ Եմին Աղալարովի միջամտությամբ, արդեն նախագահական ընտրություններին նախորդող քաղաքում, կրտսեր Դոմալը Հիլարի Էլիթներին դեմ սեղեկություն հաղորդելու խայծը կրկ սալով՝ Նյու Յորքի «Թամար Թամարում» ընդունել է ռուսաստանցի մի փաստաբանուհու, ըստ երևույթին՝ բարձր խավերում «գործ անելու» սովոր մի կնոջ՝ Նասայա Վասելինսկայա անունով, որը, սակայն, ըստ նույն միջնորդի եւ Թամարի որդու՝ ոչ մի սեղեկություն էլ չի կարողացել հայտնաբերել: Սակայն, փաստորեն, կարողացել է այժմ հետնյալ թվով բորբոքել հակաթրամպյան արժանի ողջ Ամերիկայում: Եվ հենց այդ համազանգը երեւի նկատի ունեն Ռուսաստանի արտգործնախարար Սերգեյ Լավրովը, որ չորեքշաբթի օրը ֆնիծաղով ու զարմանքով հիշեցրեց փոյի եւ ճանճի մասին ասացվածը, ավելացնելով, որ հավանաբար որեւէ ճանճ էլ գոյություն չունի:

Այստեղ ստիպված են մեկ անգամ եւս կրկնել նախադրյալ գրածս՝ մեծ երկրները, բոլորը եւ միշտ, լրեստում են միմյանց, դավում են միմյանց եւ հակադրում ընտրությունների ժամանակ փորձում Եմին միջամտություններ կատարել, եւ Ռուսաստանը այս հարցում ամենեւին բացառիկ չէ: Բացառիկ է թերեւս Մ. Նահանգներում մոլեգնող ռուսաստանցիությունը՝ ռուսոֆոբիան, որն այս դարաշրջանում նոր թափ հավաքեց հակադրյալ Թամարի Պուտին համբուրգյան հանդիպմանը հետեւած լավատեսական սրամադրությունների առաջացման հենց հաջորդ օրերին:

Սառը դասերազմը Եմին հանդիպելու է: **ՆԱԿՈՒՆ ԱՎԵՏԻՔԵՐՆԵՐ**

ՄԱՐԻԵՏԱ ԽԱԶՍՏՐՅԱՆ

Վերջին օրերի երկու կարեւոր թեմաները՝ դարաբաշխական բանակցություններ եւ Ազգային ժողովի ֆունդամենտից հանրությանը հասնող ինֆորմացիան, միայն առաջին հայացքից իրար հետ կապ չունեն: Իրականում խորհային կաղն առավել ֆան ակնառու է: Ավելի մանրամասնելով:

Ազգային ժողովի վերջին ֆունդամենտը հավանաբար ընդհանրապես ցրեցին այն դասարանները, որոնք կարող էր ունենալ հանրության գիտակցից հասկանալի ընդդիմությունները Հայաստանում մասնաշաղկապներով սկսած՝ մինչեւ գլխավոր դասարանի կամ մարդու իրավունքների դասարանի հաշվարկություններ, ներառյալ ֆլեթարկությունների դասարան, ակամա վեր հանեցին զաղսնաճեղքեր: Ու ոնց Չարեմցն էր հարցնում ժամանակին, իհարկե ինչպե՞տե՞ր հետո ընդունվել «Ինչ է կամ ո՞վ է Նաիրին» հարցի մեջ, ֆանգի նա հարցը սալիս էր, որ այդ ժամանակի Հայաստանի էլիտայի ողջ դեմը նկարագրեր իր դասարանում, նույն կերպ արդիական է մեր հարցն այսօր՝ «Ո՞վ է կամ ի՞նչ է այսօր ընդդիմությունը Հայաստանում», եթե, իրոք, կա այդպիսի բան: Ու այս հարց սվողն էլ, կյանքի դրվագներով ֆանգային հետ զմայլով վերջին ֆան-ֆան-հինգ զարկա մեջ, վերստին սեսնելու է Հայաստանում իրենց ընդդիմադիր անվանողների անցած հետադիմ, հասկանալու, որ Հայաստանում ընդդիմադիրները միշտ եւ ամեն ժամանակի մեջ Եմին ռազմադրություններով, մեթոդներով, մեթոդներով, մեթոդներով երբեք չեն սարքելվել իշխանական գործիչներից: Բոլոր ընդդիմադիր գործիչները բոլոր ժամանակներում փորձել են ուղղակի բարձր բղավել, բոլոր հնարավոր եղանակներով ու հնարավորինս ռուս խայծեր կիրառելով՝ ՉԼՍ-ներում հայտնվել, որը երաժիշտ է նրանց մասին հիշելու ու նրանց ֆալսեթներում աղաքալ կարիերան երաժիշտներին, Հայաստանի ֆալսեթներում արեւալույս սեփական դիրքը նվաճելու:

Ընդդիմադիր աշխատություն

մության վերաբերմամբ: Բյուզեքի կատարողականից սկսած՝ մինչեւ գլխավոր դասարանի կամ մարդու իրավունքների դասարանի հաշվարկություններ, ներառյալ ֆլեթարկությունների դասարան, ակամա վեր հանեցին զաղսնաճեղքեր: Ու ոնց Չարեմցն էր հարցնում ժամանակին, իհարկե ինչպե՞տե՞ր հետո ընդունվել «Ինչ է կամ ո՞վ է Նաիրին» հարցի մեջ, ֆանգի նա հարցը սալիս էր, որ այդ ժամանակի Հայաստանի էլիտայի ողջ դեմը նկարագրեր իր դասարանում, նույն կերպ արդիական է մեր հարցն այսօր՝ «Ո՞վ է կամ ի՞նչ է այսօր ընդդիմությունը Հայաստանում», եթե, իրոք, կա այդպիսի բան: Ու այս հարց սվողն էլ, կյանքի դրվագներով ֆանգային հետ զմայլով վերջին ֆան-ֆան-հինգ զարկա մեջ, վերստին սեսնելու է Հայաստանում իրենց ընդդիմադիր անվանողների անցած հետադիմ, հասկանալու, որ Հայաստանում ընդդիմադիրները միշտ եւ ամեն ժամանակի մեջ Եմին ռազմադրություններով, մեթոդներով, մեթոդներով, մեթոդներով երբեք չեն սարքելվել իշխանական գործիչներից: Բոլոր ընդդիմադիր գործիչները բոլոր ժամանակներում փորձել են ուղղակի բարձր բղավել, բոլոր հնարավոր եղանակներով ու հնարավորինս ռուս խայծեր կիրառելով՝ ՉԼՍ-ներում հայտնվել, որը երաժիշտ է նրանց մասին հիշելու ու նրանց ֆալսեթներում աղաքալ կարիերան երաժիշտներին, Հայաստանի ֆալսեթներում արեւալույս սեփական դիրքը նվաճելու:

ների, որոնք իսկապես մտահոգված են երկրի զարգացմամբ ամեն զնով, նույնիսկ իրենց անձնական կարիերան անսեսնելով՝ վերջին ֆան սարում առանձնապես դժվար է հիշել:

Հիմա Հայաստանում ընդդիմադրյալ այլեւս հնարավոր չէ կուսակցություն կամ բեռեւ սեղծել առանց փողի, իսկ փող՝ նշանակում է իշխանություն, փողն իշխանության մոտ է, կամ՝ առնվազն նրա թույլտվությամբ է գոյանում: Այնպես որ՝ սին են հանրության այս ու այն սղասումները՝ նոր ընդդիմություն ձեւավորելու, նոր ընդդիմությամբ ինչ-որ բան փոխելու, որը նորմալ երկրներում իշխանության բնականորեն փոփոխության ծանադարի է:

Ազգային ժողովի վերջին մի ֆանի միստերն ակամա կարծես մաֆուր ջրեր էին դուրս բերում իրենց ընդդիմադիր անվանողներին, ուրվագծում են առաջիկա մի ֆանի սարին. խորհրդարանից դուրս ընդդիմության ամենախսկական վալուտան է, ընդդիմադիր աշխատություն, իսկ խորհրդարանի ֆունդամենտից սղավորությունն այնպիսին է, թե իշխանական էլիտայի ամենբարձրում զսնվող երեք-

զարմանազան վերլուծություններով ամենամոլորիմիսիվ ֆարգույություն իրականացնելով՝ ՉԼՍ-ներով էլ հանրությանը շեղել բուն դիրքերից, Հայաստանի ամենահրատարակ հարցերից, որոնք ամենեւին չեն վերաբերում նրան, թե ով կլինի վարչապետը 2018 թվին, այլ նրան, թե վերջապես երբ կսկսեն երկրի զարգացման արմասական միջոցառումներ իրականացնել՝ է-ժամագին կուսակցական կիրառելու կամ թողնելու անելու փոխարեն:

Մինչդեռ ընդդիմությունը խորհրդարանում սղայական «ռազմադրյալներ» մեջ է, դրսում հնուց դեռ մնացած կենս ընդդիմադիրները մեկ առ մեկ վնասազերծվում են՝ կամ՝ սեստական ռուսականությունով անճարժացվելով, կամ՝ զանազան փոքր դասարանների նշանակելով, կամ էլ դարձադրյալ ոչնչացնելով՝ ազատվում նրանց սեսնում հայացքից:

Բա այս սեսակ ընդդիմությունը ո՞նց ղեկ է հաշիվ դադարեցնել իշխանությունից՝ դարաբաշխական ակցությունների վերաբերյալ, կամ այնպես շեղել իշխանության թիկունքին, որ վերջինս սարսառ՝ ամեն նոր որոշումը կայացնելիս: **⇒ 7**

Ազգեր երեխայի մահվան շահարկումը նախադեպ ունի **էջ 3**

Նրա հոգին պարում է ընդմիջում **էջ 9**

Status quo-ն կամ անվտանգության հիմնախնդիրը Հարավային Կովկասում **էջ 6**

ՎԱՅՐԱՍ ԱԹՆԵՍՅԱԼ

Սեփական կեր

Հուլիսի 4-ին Ալխանլու գյուղում անհայտ հանգամանքներում սղանված երկամյա Ջահրա Գուլիեայի շուրջ ֆարոզչության բարձրակետ, հավանաբար, լուրջ համարել էլյա Ալիեայի՝ Իլիան Ալիեի դստեր, հեղինակած «բանաստեղծությունը», որի հիման վրա իբրև նուրբան հոլասակ ինչ-որ մի ռեժիսոր արդեն իսկ «փաստավարագրական ֆիլմ» է նկարահանում: Տրամաբանությունը հուշում է, որ էլյայի հովանու ներքո կազմակերպվելու է «Ֆիլմի» շնորհանդես, սեսաժադավերը շրջելու է արտերկրում Ադրբեջանի բոլոր դիվանագիտական ներկայացուցչություններով:

Բայց իրականության մեջ երկամյա Ջահրայի էջը փակվել է ոչ միայն ֆիզիկապես: Ադրբեջանում նրան արդեն մոռացել են եւ անցել այլ թեմայի: «Մեզ նման սիյունիստ հարկավոր չէ»,- Ջահրայի մահվան առթիվ արտերկրում բնակվող ադրբեջանցիների անսարքության առթիվ հայտարարել է Միլլի մեջլիսի լուսագամակոր Ֆազիլ Մուսաֆան: (https://haqqin.az/news/104917) «Ալխանլուի ողբերգության վերաբերյալ ոչ համարժեք արձագանքը վկայում է, որ

ռույցներ եւ կազմակերպություններ ստեղծվել են որպես հայկական Սիյունիստական կուսակցություն: Ամեն ինչ արվել է լուրջապես մակարդակով եւ այդ կառույցների կարիքները հոգում է Ադրբեջանի կառավարությունը: Փաստացի դրանք երկրորդ դիվանագիտական ներկայացուցչություններ են, որոնց առջեւ դրված է կեցության երկրներում հասարակական կարծիք ձեւավորելու եւ ֆաղափական լրբբիինգ իրականացնելու խնդիր:

Բայց Ադրբեջանում չեն հասկանում, որ հայկական Սիյունիստական կուսակցությունը օրինակաբար է օրինակաբար հետո: Փաստի վերաբերյալ միջազգային կարծիքն այնքան աներկբա է եղել, որ ԱՄՆ-ը, Ֆրանսիան, արաբական աշխարհի երկրները հայկական կազմակերպությունների գործունեությունը ճանաչել են, իսկ սեղի հասարակությունները, ֆաղափական եւ այլ շրջանակներ՝ աջակցել՝ որպես մարդկային գթասրտության դրսեւորում:

Համեմատել Հայոց ցեղասպանությունը հոջալուի դեմոկրիտի հետ եւ հույս դառնել, թե միջազգային վերաբերմունքը կարող է հավասարակշռված լինել, խարդախամտություն է, ինչի դեմ ընթացում է որեւէ երկրի հասարակական կարծիք: Անհնար է հակամարտության գոտում երկամյա երեխայի մահը

ՍԱՌԱ ԳԱՍՊԱՐՅԱԼ

Ելու Յորթ

Ազերի երեխայի մահվան շահարկումը նախադեմ ունի

Ամերիկյան տղազի լրասվամիջոցներից «Ուաշինգտոն Թայմս»-ը միակն էր, որ անմիջապես արձագանքեց հուլիսի 4-ին արցախյան սահմանագծում գրանցված միջադեմի հետեանմով ադրբեջանական կողմի բարձրագրած կոծանքին: Ալխանլի բնակավայրում սեղադրված ռազմական հեմակետերի լրեցման հայկական կողմի հարկադրական ֆայլը, ինչը երկու ֆաղափացիական անձանց մահվան դատաւան հանդիսացավ, փնսրված առիթ էր ամերիկյան մեդիա շահարկում դարանակալած ազերի ֆարոզչության սղասալոր Ալեքսանդր Մուրիսունի համար, որ-դեմի վարդեսոտեն սարած աղաւետեկասվության իր հերթական չափաբաժինը հրանցմի «Ուաշինգտոն Թայմս»-ի անսեղյակ ընթերցողներին:

Մուրիսունի հողվածի առաջին իսկ նախադասությունը դասկերակոր համեմատություն է ամերիկյան անկախության օրվա՝ հուլիսի 4-ի հրավառության եւ նույն օրը հայ-ադրբեջանական շփման

կանի էջերում: Վաղուց ժամանակն է լրեցնելու ամերիկյան մեդիա դատարան հարմար սեղակալված այս վնասակար «կրակակետը», բողոքելով այս տղազի օրգանի խմբագրության որդեգրած մեթոդաբար միակողմանի, աղակողմնորոշող հակահայկական սեղեկասվություն սարածելու ֆաղափականության դեմ: Ըստ շրջանառվող կարծիքների, որ այս երեւոյթը բացատրվում է նաեւ դրոհայկական «Ուաշինգտոն Փոստի» հետ այս դարբերականի ունեցած շահարկում, մրցակցային հայեցակարգի դարազայով:

Գրեթե նույն արագությամբ եւ նույն ուժով հուլիսի 4-ի միջադեմի անդրադարձավ նաեւ իսրայելական անգլալեզու «Ջերուսալեմ Փոստը», որը մեծ շահարկում ունի նաեւ ամերիկյան հրեաների շրջանում: Բերեն հեղինակ Նուրիթ Գրիցերի «Հայերը սղանել են երկու ադրբեջանցի բնակչի. հարեանի Նեմեսիսը» վերնագրակիր հողվածից աւակերտի շահարկություն հիշեցնող մեկ մեջբերում միայն, որ-

Ջահրայի էջը փակվեց

անհրաժեշտ է փոխել ադրբեջանական սիյունիստ բովանդակությունը եւ ձեւը»,- կարծում է նա եւ մնադատության սլաֆներն ուղղում նաեւ արտերկրում Ադրբեջանի դիվանագիտական ներկայացուցչություններին, որոնք «միայն լավ հանգստանում եւ շոքոկ են անում», թե սարեկան ընդամենը մեկ-երկու միջոցառում են կարողանում կազմակերպել: «Տասը-սասնիինգ հողի հավաքվում են հոջալուի օրվա, հունվարի 20-ի կամ Նովորոզի տոնի առթիվ, եւ ամեն ինչ դրանով էլ ավարտվում է»:

Երեւոյթն արժանի է խորհային իմաստավորման: Բայց այստեղ հարկ է գնահատել, թե ինչպես է ադրբեջանական հասարակությունն արձագանքել Ջահրայի մահվանը: Կարելի է ասել՝ հիմնականում անսարքությամբ: Նույնիսկ այն դեմքում, երբ երիտասարդության հարցերի նախարարությունն էր հանդես եկել նախաձեռնողի դեմում, Ադրբեջանի իբրանություններին չի հաջողվել բաժնու եւ այլուր ֆիչ թե շահ աչի գարնող ցույց, հանրահավաք կազմակերպել: Տարալվել է նաեւ արտերկրում Հայաստանի դիվանագիտական ներկայացուցչությունների մոտ բողոքի ակցիաներ կազմակերպելու փորձը: Մոսկվայում, մասնավորապես, Հայաստանի դեսպանատան դիմաց բողոք է արահայտել ընդամենը... մեկ ադրբեջանցի:

Եւ այս դեմքում հասարակությանը կամ «ադրբեջանական սիյունիստ» կառույցներին մեղադրելու կարիք չկա: Հասարակությունը կարող է լրեյայն ընդունել հուլիսի 4-ի միջադեմի իբրանական վարկածը, բայց եւ թույլ չհաս, որ իրեն վերջնականապես հիմարի սեղ դնեն: Դա վկայում է, որ ադրբեջանական հասարակությունը գերազանց գիտի, թե իրականում ինչ եւ ինչպես է սեղի ունեցել: Հասարակության անսարքությունը մեղադրանք է իբրանություններին, որոնց խղճին է ծանրացած աղջնակի մահվան դատաւանասվությունը: Ադրբեջանցիների գերակշիռ մեծամասնությունն իբրանություններին մեմ-մեմակ է թողել կասարվածի հետ, իր վրա դատաւանասվություն չի վերցրել ոչ կասարվածի, ոչ հետագա հնարավոր զարգացումների համար:

Կա նաեւ երկրորդ՝ «ադրբեջանական սիյունիստ» հանգամանքը: Գաղտնիք չէ, որ արտերկրում ադրբեջանական կա-

ներկայացնել իբրեւ «հայկական ֆաշիզմի վկայություն», «դիտավորյալ սղանություն»: Համաձայնարհային հանրությունը գիտի, որ ԼՂ հարցը լուծված չէ, գործերի շփման գծում դարբերաբար խախտվում է հրադադարը: Ավելին, իր կեցվածքով Ադրբեջանն այնպիսի մթնոլորտ է ձեւավորել, որ շփման գծում յուրաքանչյուր միջադեմ ընկալվում է որպես նրա կողմից նախահրձակ գործողություն: Այդպես է իրականում, այդպիսին է նաեւ միջազգային ընկալումը: «Պատերազմն ավարտված չէ, մեմ դատարան են ուժով վերադարձնել կորցրածը»,- սա է ադրբեջանական կողմի լուրջապես ֆարոզչությունը, որին ենթարկվում են նաեւ արտերկրի կառույցները: Նման իրավիճակում անհնար է ներկայանալ զոհի, տուժածի, բռնության ենթարկվածի կերպարով:

Մի երկիր, որը սղառազիմավաժության մակարդակով աշխարհում 59-րդն է, չի կարող միաժամանակ եւ սղառալիֆներ հնչեցնել եւ ընդունվել որպես «հայկական ազերիայի ենթարկված»: Հուլիսի 4-ին Ադրբեջանը կիրառել է ուժ եւ սաացել դատաւան հարված: Սա է միջադեմի միջազգային ընկալումը: Ջահրա Գուլիեայի մահը դիտարկվում է այս միջակայքում: Ադրբեջանի փորձերը՝ միջազգային կարծիք սեղծելու, որ ֆաղափացիական բնակչությունը ենթարկվում է հայկական կողմի հարձակումներին, ձախողվել են: Անգամ ներքին կյանքում աղջնակի մահը բողոքի բուռն ալիֆ չի բարձրացրել: Ջահրայի էջը փակվել է նաեւ ֆարոզչական իմաստով: Շահ շուտով նրա մասին առհասարակ կմոռանան:

Սա դեմ է ադրբեջանական հասարակության համար ցավալի ազդակ լինի եւ սղառույց, որ իբրանող վարչախումբը նախաձեռնողի է ոչ թե մարդկանց անվանագրության աղախովմանը, այլ՝ իրավիճակի հետեւողական սրմանը, որպեսզի ֆաղափական նդատակերի սղասարկման եա մեկ առիթ ունենա: Բայց կասարվածը դեմ է իբրանությունների համար էլ դաա լինի: Չկա երաշխիք, որ ադրբեջանական հասարակությունը մատարկ դատաւանասված է լրեյայն, նա մի օր կարող է դրոթեկալ եւ իր ողբերգության համար հաշիվ դախանջել: Ամբոխների լրությունը շահ վսանգավոր է:

գծում «խեղճ» ադրբեջանցիներին գնդակոծող հայկական բանակի կրակահերթերի միջուկ: Եվ անմիջապես, որպեսզի հարցեր չառաջանան, սեղեկացնում է, որ հայկական բանակն արդեն որդեգրել է նոր դրոթիմա, այն է՝ շրջանցելով ադրբեջանական ռազմական հեմակետերը, թիրախավորել հեմց խաղաղ բնակչությանը, որպեսզի հրահրի ադրբեջանական բանակի ռազմական ազերիան: Այս վերջին միջադեմը սեղի է ունեցել շփման գծից երեմ մոլոն խորության վրա, որ ազերի ռազմական հեմակետ չկա, արդյունում զոհվել է երկամյա աղջիկ, ով հայկական բանակի հերթական սղանած երեխաներից մեկն է, եւ նրա 50 անյա տաջը: Ալխանլի գյուղի բազմաթիվ բնակիչներ սաացել են սարբեր աշիճանի մարմնական վնասվածներ, գրում է թուրք-ազերի ամերիկացի գործակալ Մուրիսունը:

Ամեղ բնակչությանը ռմբահարելը հայկական զինված ուժերի գրեթե ամեմոյա գործելու ձեւ է, մոլորեցնում է իր ընթերցողին սաաող հողվածի հեղինակը: Հայկական զինված ուժերի այս մարտավարությունը սկսվել է դեռ անցյալ տարվա աղիլյան ֆառոյա դատարանի ընթացում, երբ հայերը ձեռնարկեցին աննախադեմ ազերիա Ադրբեջանի դեմ եւ ջախջախիչ դատարություն կրեցին, զիջելով օկուդացված տարածներ: Ձեղծարարի գերխնդիրն, ինչպես միտ, ամերիկյան հարկավոր կառույցներին հուշեցնել է, որ Ադրբեջանը, ըստ նրա մտազեղման, ԱՄՆ կարելու դատանակիցն է եւ արեմոյան արժեմերի կրողը, ուսի՝ Հայաստանի նկատմամբ Մ. Նահանգները դեմ է դատաւանագրություն կիրառի, ինչպես դա անում է Ռուսաստանի նկատմամբ:

Նեմեմ, որ «Ուաշինգտոն Թայմս»-ը վաղուց վերածվել է հակահայկական ֆարոզչության կայացած ամբոխի: Մուրիսունի հերթագայող տանյակ հակահայկական հողվածներ են սեղ զսնում այս դարբերա-

դեմի մեկնաբանությունները ավելորդ լինեն: «Հակամարտությունը Հայաստանի՝ դատարան սանձազերծողի եւ Ադրբեջանի՝ խաղաղություն փնսրողի միջուկ ունի երկար եւ գարեղի նախադատություն»:

Վերոհիշյալ երկու դատարանից հողվածների խնդիրն է եղել հրահրել միջազգային հասարակության ուժադրությունը սղանված երեխայի փաստի շուրջը, «Իսլամական դատարան» գործելու շահարկում «մանկասղանության» աղաղակի հաջողված խաղափարը: Այս անգամ, կարծես, մեր արտաին ֆաղափականության եւ ֆարոզչամիջոցների հարձակողական մարտավարության շնորհիվ հնարավոր եղավ հիմնականում չեզոքացնել հակահայկական բռնկումը: Կարծիքս հավաստող օրինակ կարող են բերել ամերիկահայ շնորհալի լրագրող Մուլսես Տեր-Հովհաննիսյանի ճիշտ ժամանակին լրյա տեսած հողվածը «Ֆորբս» դարբերականում՝ «Ադրբեջանի սնեմության հետտոյսը. հավանակա՞մ է արդյոք մեկ այլ դատարան Կովկասում» վերնագրով:

Տեղեկացնեն նաեւ, որ այս օրերին amazon.com կայքում վաճառքի է հանվել մեկ այլ հակահայ հեղինակի՝ Ռաուլ Կոնսերասի երկու հարյուր էջանոց՝ «Հայկական լրբբիինգը եւ ԱՄՆ արտաին ֆաղափականությունը» առերեւոյթ չեզոք իտղոսագիր գիրքը, ինչը ազերի սաաող բովանդակության մի դարանակալ գրույկ է ուղղված ամերիկահայ լրբբիինգի կառույցների նդատակային հեղինակագրեմանը: Տղագրվել է Կալիֆոռնիայի «Բրբլի Պրես» հրատարակչությունում, արժե՝ \$24. 99. Այս հակահայ ֆարոզչական «կրակակետ»-ը ամերիկահայ հետամուտ խմբի ուժերով հնարավոր եղավ ժամանակին հավասանել եւ վնասագրեմ, այն դարուրելով ցածր վարկանիւային մեկնաբանություններով, ինչը լուրջ վնաս հաացրեց գրի վաճառքի գործին ու դրա սեղծողի հեղինակությունը:

ՈՒՐԲԵՆ ՀԱՅՐԱՊԵՏՅԱԼ

Մտակվա

Այս անողոք «դասավճիռը» կայացրել է իրայելցի հրադարակախոս, հասարակական գործիչ Ավիգոր Եսկինը...

«Հայասանը Իսրայելի՞ ճանադարհով, թե՞ ի հակառակն», «Իսրայելի փորձը Հայասանի համար եւ հայերի վերականգնությունները»...

«Հայասանը կորցրել է իր բնակչության գրեթե կեսը վերջին երեսուն տարում: Ի հակադրություն Իսրայելի»

Սուր հարցեր են առաջադրվել հրեա գործչին հայ-հրեական առնչությունների կադակցությամբ՝ հրեաների մասնակցությունը Հայոց ցեղասպանությանը...

Կօզմի նրա գոյատևմանը: Եվ այս հողի վրա հայ-հրեական լարված մթնոլորտը կվերածվի բարեկամականի:

Բազմիցս իրավացի է Եսկինը հրեական իմաստուն ու յուրաքանչյուր հայրենասիրության հարցում: Հայասանում ցեղասպանության թեման բացարձակ գերազանցություն ունի արագադրի նկատմամբ...

Առհասարակ հրեաները չափից դուրս բարդ ժողովուրդ են այս կամ այն փաստի կամ իրադարձության վերաբերյալ նրա ներկայացուցիչների կարծիքներն ու մոտեցումներն ընդունելու համար:

«Շատ հայերի համար Իսրայելը դարձել է ազգային վերածննդի ու ժողովրդի՝ հայրենի երկրամաս վերադառնալու խորհրդանշան: Մինչդեռ Հայասանը կորցրել է իր բնակչության գրեթե կեսը վերջին երեսուն տարում: Ի հակադրություն Իսրայելի, որն իր սեփական տարածքում հրեական «մարդաբուխությունը» ավելացրել է 12 անգամ 70 տարում: Կովկասում զգացումները առաջնային են բանական վերլուծության ու իրական փաստերի համեմատում, խորհում է Եսկինը:

Ընդդիմադիր աշխատություն

1

Ինչ սակայն ընդդիմությունը երկար ժամանակով մեռավ: Քանի որ Հայասանում ոչ ոք այլևս առանց ֆինանսի որևէ գաղափարի չի հավաստում...

Չէ, իսկապետ, մեկ առ մեկ փնտրել անցյալի բոլոր ընդդիմադիրներին... ու նրանց կզսնեն ամենամասնաբաժնի սեղերում, լուսնային մեծ մեծերում, եւ ամեն ինչ մարդ կլինի: Վերջին դրսեւորումը՝ Ալեքսանդր Արզումանյանի դեսպան նշանակումը: Իհարկե, մեր երկրի համար լավ է, երբ զանազան սպորտսմենների կամ բիզնեսմենների փոխարեն դիվանագիտության Ա-ն ու Բ-ն...

յասանի համար, այնքան անսովոր, որ ժողովրդի լայն զանգվածները, որոնք դժգոհ էին իշխանությունից, ոտի չկանգնեցին...

Հուլիսի 11-ին, Համբուրգում Թամար Պուշին հանդիպումից անմիջապես հետո, Բյուրսելում տեղի ունեցավ Հայասանի եւ Ադրբեյջանի արտոնադրարարների հանդիպումը...

Սա նշանակում է՝ մինչև տարեվերջ, եթե այդպիսի հանդիպում հնարավոր չլինի, սպասելով անվերջ սադրանքներ Ալիևից, ամբողջ եկվալացիա մեր սահմաններին, որին դիմակայելու տարբերակն ավելի ինտենսիվ հակահարվածն է...

Իսկ ահա այն ընդդիմությունը, որը կարող էր Հայասանի նախագահից պահանջել այս կամ այն դիրքորոշումը կարծրացնել կամ մեղմացնել այդ հնարավոր հանդիպմանը, չկա: Կա կառավարելի ընդդիմություն, որը գործում է սլավոնական ձեռնարկով (հայերի չէ կամ լավ էլ հայերի չէ՝ ուս կողմից) օրակարգում:

Այլապես՝ խառնաձայն ընդդիմությունը անմիջապես ղեկավարվելու պայմաններում կարող էր Հայասանի միջուկը սեւեռելու անհավանական ռիսկով:

Միգուցե փոփոխություններն իսկապետ թողնվում են նրան, ով 2018-ին է գալու, չէ որ մեզ մոտ ամեն ինչ խաղ է՝ այն ինչ կարելի է անել անհաղաղ, գուցե թողնվում է 2018-ին եկողին, որոշեց նրա վարչապետության ամառադրումը: Բայց ուրեմն որքան միջոց չսիրեն հասարակ մարդուն ու հային, որ նրան անվերջ խաբեմ բարեփոխումներով, այս անգամ էլ՝ ես մի փունջ ամիս, ինչ է, թե մի երկու կուսակցի փոփոխություն եկող սարի եկողն ա-նի ու միավոր գրանցի իր հաշվին:

ՍՈՒՐԵՆ Թ. ՍԱՐԳՍՅԱՆ

դպր

Վերջերս ուսանողներին հետ սահմանադրությունների մասին էինք զրուցում: Ինձ համար անտրաստիկ դարձվեց, որ նրանցից շատերը գիտեն միայն, որ այդպիսի անվանումով ինչ-որ բան կա, բայց ինչի մասին է, ինչ իրավանորմեր է դրան ներկայումս այն, տեղյակ չէին, կամ նրանց բոլորովին դա չէր էլ հետաքրքրում:

Անկեղծ ասած՝ մեծ ցավ արդեցի. չէ՞ որ սահմանադրությունը լոկ ինչ-որ փաստաթուղթ չի, այլ Հայաստանի իրավական համակարգի հիմքն է՝ երկրի հիմնական օրենքը, որին մեծ է համադասարանական մյուս բոլոր օրենքներն ու իրավական ակտերը: Սահմանադրությունը նաև արժեքաբանական-գաղափարական փաստաթուղթ է, որը սահմանում է հասարակության կազմակերպման ամենահիմնական սկզբունքները, որոնց գործնական կիրառմանը եւ ամրապնդմանը մեծ է ձգժգոյ մեծությունը: Այն մեր մեծությամբ, հայրենի մեծությամբ ու մեծականության վկայականն է, մայր օրենքը:

Մտածեցի, որ մենք՝ ավագ սերնդի ներկայացուցիչներս, մեր մեղի բաժինն ունենալ այդ սխուր իրողության համար, քանի որ բավարարվում ենք միայն մասնագիտական ֆակուլտետներում խոսել, ներկայացնել երկրի հիմնական օրենքը, այն ինչ, փաստորեն, անհրաժեշտություն կա նաև մյուսների համար դա անել: Առիթը ներկայացել է, կիրոճեմ որոշ չափով օտարերկրյա միջավայրում կառուցված սխուր կառուցված, ինչը կարելի է մի քանի ամիսներով: Նախ՝ ժամանակակից գլոբալիզացված աշխարհում, որտեղ ամենօրյա շփումներ կան շարքեր ժողովուրդների ներկայացուցիչների հետ, անհրաժեշտություն կա, որ յուրաքանչյուր քաղաքացի տեսնի իր երկրի իրավահամակարգի մասին և անհրաժեշտություն դեղինում կարողանա լիարժեք ներկայացնել այն գոնե մասնավոր գրույցների մակարդակում: Հետո էլ դարձեալ արդեն այս ժողովուրդը լիարժեք է անկախության, ազատ արժեքի համար: Իսկ անկախության կարեւորագույն վկայականը սահմանադրությունն է:

Հայաստանի երրորդ հանրապետությունը որոշեց անկախ եւ ինքնիշխան մեծություն, բնականաբար եւս մեծ է ունենալ իր սահմանադրությունը: Հենց գիտակցության մղումով էլ որոշ հասարակական-քաղաքական ուժեր եւ կուսակցություններ սկսեցին աշխատանքներ անել մտազարթուցման սահմանադրություն ստեղծելու ուղղությամբ: Դրանցից ամենալուրջ մտեցումը հանդես բերեցին եւ հետեւողական եղանակով Հ.Յ. Դաճուճակցությունը եւ Հայաստանի Ռաճկավար Ազատական կուսակցությունը (ՀՌԱԿ):

ՀՌԱԿ-ը 1994թ. սեպտեմբերին մասնագիտական հասուկ խումբ ստեղծեց, որի աշխատանքներն արդյունավետ իրականացնելու համար շեղ հասկացվեց հենց կուսակցության կենտրոնական գրասենյակում: Խումբը ղեկավարելու համար իրավիճակը նշանավոր իրավաբան Վլադիմիր Նազարյանը: Նրան սիրահոճար օգնում էին իր ուսանողներից Արմեն Հարությունյանը (հետագայում ՀՀ կառավարման դոկտոր սնորհ, իսկ ավելի ուշ՝ ՀՀ ՄԻՊ նախագահ) եւ մի քանի այլ իրավաբաններ: Միեւնույն ժամանակ, ՀՌԱԿ հանրապետական վարչության իրավաբան Ռոմանյանից Միհրան Դաբաղի միջնորդությամբ Հայաստան այցելեց գերմանացի հայրենի սահմանադրագետ, Չեխիայի հանրապետության սահմանադրության հեղինակ Օսոն Լուիդերհանը, որը մասնագիտական արդյունավետ օժանդակություն ցույց տվեց Վլ. Նազարյանի խմբին: Աշխատանքները մեծ թափով ու բավականին արդյունավետությամբ ընթանում էին: Սահմանադրության ՀՌԱԿ նախագիծը

Տահմանադրությունը եւ մենք

գրեթե ավարտված էր, երբ Վլ. Նազարյանն ու իր թիմը նույն առաջնությունը իրավիճակից եւ աշխատանքի ընդունվեցին ՀՀ Ազգային ժողովում, որտեղ էլ փաստորեն ավարտին հասցրեցին սկսած գործը: Այնուհետև, ՀՀ Սահմանադրության 1995 թ. առաջին արձեռնակը ոչ միայն մեծ նմանություններ ունի սահմանադրության ՀՌԱԿ նախագծի հետ, այլև ընդհանուր գծերով գրեթե նույնն է՝ անուշադաս ավելի մանրամասն եւ մասնագիտական առումով ավելի հղկված ու ավարտուն տեսիլ բերված:

Հուլիսի 5-ը համարվում է ՀՀ Սահմանադրության օրը, որովհետև 1995 թվականի հուլիսի 5-ին (1) «Հայ ժողովուրդը, հիմք ընդունելով Հայաստանի անկախության մասին հռչակագրում հաստատված հայրենիքի մեծությամբ հիմնարար սկզբունքները եւ համազգային նպատակները, իրականացրած ինքնիշխան մեծությամբ վերականգնման իր ազատարար նախնիների սուրբ ժառանգությունը, նվիրված հայրենիքի հզորացմանը եւ բարգավաճմանը, աղաչվելով համար սերունդների ազատությունը, ընդհանուր բարեկեցությունը, քաղաքացիական համեմատությունը, հավաստելով հավասարությունը համայնադրական արժեքներին, ընդունում է Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրությունը»(2):

ՀՀ Սահմանադրությունը որոշեց երկրի գլխավոր իրավական փաստաթուղթ, հենց առաջին հոդվածում հռչակում է մեր երկրի տեսակը. այն՝ ինքնիշխան, ժողովրդավարական, սոցիալական, իրավական մեծություն է: Իսկ երկրորդ հոդվածում սահմանվում է, որ Հայաստանի Հանրապետությունում իշխանությունը ղեկավարում է ժողովրդին, որը այդ իշխանությունն իրականացնում է ազատ ընտրությունների, հանրավեճների, ինչ-որ նաև Սահմանադրությամբ նախատեսված մեծական եւ սեղանական ինքնակառավարման մարմինների ու դաժանասար անձանց միջոցով: Իշխանության յուրացումը որեւէ կազմակերպության կամ անհատի կողմից համարվում է հանցագործություն:

Կարեւորությամբ հաջորդ խնդիրը մեր մեծության համար մարդն է: Ուստի դաստիարակում չէ, որ թիվ 3 հոդվածը նվիրված է հենց նրան. Հայաստանի Հանրապետությունում մարդը բարձրագույն արժեք է: Մարդու անօտարելի արժանապատվությունն իր իրավունքների եւ ազատությունների ամրապնդմանն է: Մարդու եւ քաղաքացու հիմնական իրավունքների եւ ազատությունների հարգումն ու դաժանությունը հանրային իշխանության մարտահանությունն են: Հանրային իշխանությունը սահմանափակված է մարդու եւ քաղաքացու հիմնական իրավունքներով եւ ազատություններով՝ որոշեալ անմիջականորեն գործող իրավունք: Այստեղ իհարկե որոշ անհամադասարանություն կա սահմանադրության իրավանորմի եւ առօրյա իրականության

գարից մինչեւ միլիոններ վճարելով եւ այլն:

Սահմանադրական իրավանորմի եւ առօրյա կյանքի միջեւ ամենամեծ անհամադասարանությունը 28-րդ հոդվածի դեմքում է: Այն սահմանում է, որ բոլոր օրենքի առջեւ հավասար են: Իսկապես, շատ դեմքերում սա կարող է ծիծաղ առաջացնել: Ինչ հավասարության մասին է խոսքը: Ում համար գաղտնի չէ, որ մեր հասարակությունն արդեն սասնյակ սարիներ երկփեղկված է արժանյակների եւ հասարակ մահկանացուների եւ, որ ամենացավալիցն է, այդ վիճակը գնալով խորանում է եւ իշխանության կարեւորագույն լծակներն հիմնականում այդ արժանյակների ձեռքում են: Իսկ վերջին սարիներին արդեն դարձրած նկատվում է այդ լծակների ժառանգաբար փոխանցելիության գործընթաց: Հետո էլ դժգոհում ենք, որ մեր երիտասարդները լինում են հայրենիքը, բանակը բավարար չափով չի համարվում, դիմորդներ չկան եւ այլն: Իսկապես, մեծ ազդովին սթափվեմ, ձերբազատվեմ այս խիստ բացասական եւ սխուր իրողություններից, այլապես հետեւանքներն անդառնալի կլինեն: Հարկավոր է ազդովին գիտակցեմ, որ դա ոչ այլ ինչ է, եթե ոչ՝ ազգային անվանագույն կարեւորագույն բաղադրիչ:

Ընդամենը 9 օր առաջ նշեցինք Սահմանադրության օրը: Ժողովրդի ճնշող մեծամասնությունը դրան վերաբերվեց սուսկ որոշեալ հերթական ոչ աշխատանքային օրվա: Իսկ մեր դարձրելու դարձեալ արժանակ տրագել են, ղայքարել այն ունենալու համար, դաժանաս են եղել հանուն դրա գոհել ամեն ինչ: Իսկ ինչ ուրախությամբ կսոնեին, ինչ տոնախմբություններ կկազմակերպեին...: Սակայն մենք հերթական օրն արդեցինք, տոն չեղավ, ինչը սխուր է ու մահովելու արիթ է ձայն:

Բոլոր դեմքերում մեծ է արձանագրեմ, որ մեր Սահմանադրությունը մեր նվաճումն է, մեր հավերժության հերթական փաստը, մեր լինելիության գրավոր առաջնայնացում, մեր ուժի, հղաժողովան, մեր հավաքի վկայությունը:

1) 2005թ. Մայիսի 27-ի հանրավեճով կատարվեցին ՀՀ Սահմանադրության առաջին փոփոխությունները: Երկրորդ փոփոխությունները կատարվել են 2015թ. դեկտեմբերի 6-ի հանրավեճով:

2) 1995 թ. ՀՀ Սահմանադրությունը բաղկացած էր 9 գլուխներից եւ 117 հոդվածներից, իսկ 2015 թ.՝ 16 գլխից եւ 220 հոդվածից:

Ջորջ Տոնիկյանը քննադատել է SBS News-ի քաղաքականությունը

Սիդնեյում հրատարակվող «The Australian» քաղաքական շեղեկացնում է, որ շեղական «SBS News» լրատվական հաղորդումների հիմնադիրներից Ջորջ Տոնիկյանը քննադատել է հեռուստատեսային ընկերության քաղաքականությունը, որը կասկածի տակ է առնում Հայոց ցեղասպանության փաստը:

Լրատվության Current Affairs (ընթացիկ հարցեր) բաժինը ցեղասպանություն եզրույթի փոխարեն օգտագործում է «զանգվածային սպանություններ, որոնց շատերը ցեղասպանություն են համարում, մինչ Թուրքիան ժխտում է» նախադասությունը: «Հաղորդավարները նման քաղաքականություն չեն վարում, երբ խոսում են հրեական հոլոքոսթի կամ ռուսական ցեղասպանության մասին», նշել է նա: «SBS-ը այդպիսին չէր, երբ ես այնտեղ էի աշխատում: Ավելի անկախ էր կառավարությունից»:

Տոնիկյանը SBS-ի միջազգային լուրերի հաղորդավար է աշխատել 1980-ականներին, նախքան «Nine and Ten» գովազդային հեռուստատեսությունում հաղորդավարի դաժանություն ստանալը: Նա շարունակում է մնալ SBS-ի «դեմոկրատ» դասարաններ, որոնց շատերը ցեղասպանություն են համարում, մինչ Թուրքիան ժխտում է» նախադասությունը:

Չնայած SBS News-ը ժխտում է, սակայն Տոնիկյանը համոզված է, որ նման դիրքորոշում լրատվամիջոցը սկսել է որդեգրել այսպես կոչված «Ավստրալա-թուրքական դրոշմագանդան միության» ձեռնարկած որոշակի աշխատանքներից հետո:

Մեկնաբանելով հարցը՝ այսպես է բացատրել SBS-ի կառավարիչ սնորհ Մայլ Էբելը. «Այնքան ժամանակ, որ կառավարությունը կատարվածը ցեղասպանություն չի որակում, մեզ համար դժվար է այդպես որակել: Եթե փոխվի կառավարության դիրքորոշումը, մենք էլ կփոխենք մեր քաղաքականությունը»: < . Ծ.

Լրացավ փիլիսոփայական գիտությունների դոկտոր, դոկտորի, ՀՀ ԳԱԱ ակադեմիկոս, ՀՀ գիտության վասակալոր գործիչ **Համլետ Ամբակունի Գետրոյանի** 90 տարին:

Համլետ Ամբակունի Գետրոյանը (Տեր-Գետրոյան) ծնվել է Երևանում 1927 թ. հուլիսի 10-ին, սովորել է Թիֆլիսի հայկական դպրոցներում, 1944-ին ավարտել է Երևանի Մոսկվայի անվան ռուսական դպրոցը, 1944-45-ին սովորել է Մոսկվայի Բառնայի անվան բարձրագույն տեխնիկական ուսումնարանում, ապա՝ ԵՊՀ միջազգային հարաբերությունների ֆակուլտետում, որն ավարտել է 1950 թ.: 1955 թ. ավարտել է Հայաստանի ԳԱ փիլիսոփայության սեկտորի ասպիրանտուրան և Պաշտպանության նախարարության աստեղծարարություն՝ «Աբստրակցիայի դերը իմացության մեջ» թեմայով: 1970 թ. Պաշտպանության նախարարության աստեղծարարություն «Հավանական և հավաստի գիտելիք» թեմայով, որն ամ-

րություն է սալիս «բացելու» և ընթացելու նոր ժամանակի գիտության և փիլիսոփայության դասականների ուսմունքներն ու գիտական մեթոդաբանական ընթացքը:

1960-ական թթ. Հ. Գետրոյանի աշխատություններով կատարվեց անցումը իմացաբանության ավանդական ընդհանուր խնդրակարգից դեպի գիտության փիլիսոփայության, մեթոդաբանության և սրամաբանության բնագավառը, որը դարձավ նրա դեկլարատիվ բաժնի հետազոտությունների առարկան և համամիտությունների ճանաչում բերեց գիտության փիլիսոփայության, մեթոդաբանության և սրամաբանության հայկական դպրոցին:

1969-1974 թթ. Մոսկվայի և Կիևի համալսարանի և Կիևի համալսարանի մասնագետների մասնակցությամբ լույս ընծայվեցին երեք տրակտատներ՝ «Գիտական գիտելիքի սրամաբանական վերլուծության փիլիսոփայական հար-

ստակությունների մասին» և այլն) և «Հավանական և հավաստի գիտելիք» (1965, ռուսերեն), «Գիտելիքի ժամանակակից տեսության ակնարկ» (1978) գրքերում:

Գիտության փիլիսոփայության և մեթոդաբանության խնդրակարգի իմաստավորումը սրվել է Հ.Գետրոյանի «Գիտության դասական մեթոդաբանության ակնարկ» (1987, ռուսերեն) գրքում և դասական վերակազմությանը վերաբերող մի շարք հրատարակումներում: Բացահայտվել են այն տեսանկյունները, որոնցով գիտությունը ներկայանում է որդես դասական երևույթ և մեթոդաբանության հատկապես մեթոդաբանությունների հետ գիտական գիտելիքի օբյեկտիվության և գիտական ռացիոնալության համատեղելիության հարցը:

«Հավանական և հավաստի գիտելիք», «Գիտելիքի ժամանակակից տեսության ակնարկ», «Գիտության դաս-

նը փիլիսոփայության ընդհանուր դասական համատեղումը մեթոդաբանության առնչելու արդիական խնդիրը, որի վերաբերյալ հետաքրքիր գիտական ներդրումներ են դրսևանում նրա «Հայ փիլիսոփայության դասական մեթոդաբանական տեսանկյունները» ծավալուն հոդվածը, «Ժամանակակից Արևմտյան փիլիսոփայությունը և նրա հնարավոր ազդեցությունը հայ փիլիսոփայության վրա» ակնարկը և ուրիշ հրատարակումներ: Տարբեր առիթներով նա բազմիցս անդրադարձել է մասնավորապես Դավիթ Անհաղթի և հայ փիլիսոփայության մեջ նրանով սկզբնավորված ավանդույթին: Ըստ Հ. Գետրոյանի՝ ֆաղափարությունների հաջորդափոխության ժամանակաշրջանում՝ մ.թ. առաջին հազարամյակում, չափազանց կարևորվում են հայ մեթոդաբանության և հասկալորության փիլիսոփայությունում հունա-հելլենիստական և վաղիբիստոնեական ավանդույթի

Բազմավասակ գիտականը

Ակադեմիկոս Համլետ Գետրոյանի ծննդյան 90-ամյակի առթիվ

փոփում էր համանուն գրի և նրան հարող սասնյակ հրատարակումների թեզերը: 1972 թ. ստացել է դոկտորի գիտական կոչում: 1996 թ. ընտրվել է ՀՀ ԳԱԱ ակադեմիկոս, 2013 թ. նրան ընտրվել է Հայաստանի Հանրապետության գիտության վասակալոր գործիչ կոչում:

Հ. Գետրոյանը 1956 թ.-ից գայսոր աշխատում է ՀՀ ԳԱԱ փիլիսոփայության, սոցիոլոգիայի և իրավունքի ինստիտուտում. եղել է, հաջորդաբար, ԳԱ փիլիսոփայության սեկտորի իմացաբանության թեմատիկ խմբի ղեկավար, ինստիտուտի դիպլոմատիկական մասերի ղեկավար և բնագիտության փիլիսոփայական հարցերի բաժնի վարիչ, գիտության փիլիսոփայության, ժամանակակից փիլիսոփայության, դասական փիլիսոփայության գիտահետազոտական խմբի ղեկավար: Պաշտպանել է փիլիսոփայական գիտությունների 15 թեկնածու և դոկտոր: 1992-1996 թթ. վարել է ՀՀ ԳԱԱ փիլիսոփայության և իրավունքի ինստիտուտի սնորենի դասընթացը: 1965-1980 թթ. համատեղությամբ ԵՊՀ-ում դասավանդել է փիլիսոփայություն, նորագույն և ժամանակակից փիլիսոփայության դասընթացում, իմացաբանություն, գիտության փիլիսոփայություն և մեթոդաբանություն, սրամաբանություն:

ցերը» անվանումով: Իսկ Անդրկովկասի փիլիսոփաների և սրամաբանների մասնակցությամբ 1977 թ. լույս տեսավ «Փիլիսոփայությունը և գիտության մեթոդաբանական հարցերը» ժողովածուն: Հ. Գետրոյանի ծրագիրը ելնում էր այն փաստից, որ գիտական տեսությունը սրամաբանական ամբողջական համակարգի տեսքով ներկայացնելու լոգիկական իրադրությունը փոխարինելու եկած՝ «գիտության զարգացման, գիտական հայտնագործության, աղանցումների և հերոնների սրամաբանության» տեսությունները նույնպես նմաստ ունեն սրամաբանական վերլուծության միջոցով և սրամաբանական կառուցվածքների մեջ գիտական գիտելիքը ներկայացնել ճանաչողության սուբյեկտիվ լիովին օտարված տեսքով: Հ. Գետրոյանը այս ծրագրի տեսական հիմնավորումը սվել է մի ամբողջ շարք հրատարակումներում («Դիստրիբյուցիոն գիտական գիտելիքի սրամաբանական-իմացաբանական վերլուծության մասին», «Գիտական գիտելիքի օբյեկտիվության տեսանկյունները», «Գիտական տեսության ձեռնարկային դրոշմները», «Ծագրի փիլիսոփայության ժամանակակից մի ֆանի տար-

մական մեթոդաբանության ակնարկ», «Ազգային մեթոդաբանության փիլիսոփայության տեսանկյունից» գրքերում Հ. Գետրոյանը դիտարկել է փիլիսոփայական-իմացաբանական բնույթի բարդ հարցեր, որոնք մնվել են դեռևս գիտության և փիլիսոփայության դասականների կողմից: Սակայն մեթոդաբանության առարկա դարձած այդ հարցերից շատերը, որոնք թվում էր, թե արդեն լուծված են, վերսին արծարծվում են՝ ծնունդ տալով նորանոր գաղափարների:

Հ. Գետրոյանի գիտական հետաքրքրությունների կենտրոնում են զսնվել նաև հայոց դասականները և հայ մեթոդաբանության վերաբերող հարցերը: Նրա «Ազգային մեթոդաբանության փիլիսոփայության տեսանկյունից» (1992, ռուսերեն), «Ազգ. ազգային դեմոկրատիայի մեթոդաբանություն» (1997), «Փիլիսոփայություն, դասականություն, մեթոդաբանություն» (2005) գրքերում ու դասական վերակազմության մեթոդի վերաբերող մի շարք հոդվածներում սրվել են դասականփիլիսոփայության և մեթոդաբանության փիլիսոփայության հիմնահարցերի նորովի մեկնաբանություններ և մեթոդաբանության են առնվել Հայաստանի դասական, հայ փիլիսոփայության և մեթոդաբանության հիմնահարցերը: Այս հարցերում նա ելնում է այն կանխադրյալից, որ հայոց դասականները և հայկական մեթոդաբանությունը մեթոդաբանության ժամանակակից արևմտյան դասական, դասականփիլիսոփայական և մեթոդաբանական տեսությունների համատեղում:

Հ. Գետրոյանի «Ազգային մեթոդաբանության փիլիսոփայության տեսանկյունից» գրքում առաջին անգամ ներդրվել են «մեթոդաբանության սինթրոնիկ և դիսինթրոնիկ ամբողջականություն» և «ազգային մեթոդաբանության դասական և մեթոդաբանական տեսությունները» գաղափարները, սրվել է ազգային մեթոդաբանության սահմանումը, բացահայտվել էթնիկական մեթոդաբանության և մեթոդաբանության հետ նրա հարաբերությունը, հասկացվել մեթոդաբանության ժամանակակից արևմտյան դասականի հարցում խնդրի լուծման համար դասական վերակազմության մեթոդի հնարավորություններն ու կիրառության դրոշմները և այլն:

Հ. Գետրոյանը միշտ կարելու էր և հայ փիլիսոփայության դասականները

դասականներն ու նրա փոխանցումը Եվրոպական ֆաղափարությանը:

Ակադեմիկոս Հ. Գետրոյանը ծավալել է նաև մանկավարժական և հասարակական արգասավոր գործունեություն: Իր տեսական գիտելիքները նա ի սդաս է դրել մեր ազգային կյանքի համար արդիական շատ խնդիրների լուծմանը: Ամենից առաջ նա հրատարակել է հայոց դասական և ԵՊՀ-ում կարգացել է փիլիսոփայության և սրամաբանության ընդհանուր դասընթացներ, ԵՊՀ փիլիսոփայության ֆակուլտետում՝ հասուկ դասընթացներ՝ «Ժամանակակից իմացաբանական ուսմունքները», «Ժամանակակից սրամաբանական ուսմունքները», «Նորագույն և ժամանակակից փիլիսոփայության դասընթացը»: Գրել է «Տրամաբանություն» դասագիր (համահեղինակ՝ Վ. Բաղդասարյան, 1994 և 2015), «Հասարակագիտության հիմունքներ դասընթացի հայեցակարգ և ծրագիր»: Պաշտպանել է երկու սասնյակից ավելի գիտության դոկտորներ և թեկնածուներ: Նա եղել է Հայկական հանրագիտարանի փիլիսոփայության և իրավունքի գիտադոկտորի խմբագրության նախագահ, Հայկական հանրագիտարանի գիտախմբագրական խորհրդի անդամ: Հանրագիտարանի համար գրել է շուրջ հարյուր հոդված փիլիսոփայության և սրամաբանության վերաբերյալ: Եղել է հանրապետության Միմիստների խորհրդի առընթեր Տերմինաբանական կոմիտեի, Հայերենի բարձրագույն խորհրդի, ՀՀ Սահմանադրությունը մեթոդաբանական խորհրդի Սահմանադրական հանձնաժողովի անդամ:

Համլետ Գետրոյանը իր ողջ ստեղծագործական գործունեության մեջ որդեգրել է գիտական ճշմարտության չափանիշը: Վասակալոր փիլիսոփան մեթոդաբանական իրողությունների օբյեկտիվ գնահատման չափանիշներին, ինչը վկայում է նաև նրա ազնիվ ֆաղափարական կեցվածքի մասին:

ՀՀ ԳԱԱ Նախագահ Ակադեմիկոս Ռ.Մ.ՄԱՐՏԻՐՈՍՅԱՆ, Հայագիտության ու հասարակական գիտությունների բաժանմունքի Ակադեմիկոս-հարսուդար Ակադեմիկոս Յու.Մ.ՍՈՒՎԱՐՅԱՆ, Փիլիսոփայության, սոցիոլոգիայի և իրավունքի ինստիտուտի սնորենի Ակադեմիկոս Գ.Ա.ՊՈՂՈՍՅԱՆ

Բաբվի ու Երեւանի միջեւ հարկավոր է ստեղծել անկոնֆլիկտ գոտի

Կարծում է պատմաբան Ս. Տարասովը

Ռուսաստանի հայքի դասնաբան, Անդրկլասի եւ Մերձավոր Արեւելի գծով փորձագետ **Ստանիսլավ Տարասովը** ՌԴ ԱԳՆ դասնաբանական ներկայացուցիչ **Մարիա Չախարովայի** հայտարարությունը վկայակոչելով «Ռեզոնանս» գործակալության կայքում նշում է, թե արցախ-ադրբեջանական հակամարտության գոտում ծագած հերթական լարվածության մեղավորների բացահայտումը դժվարին գործ է: Ցավով, զոհեր կան երկու կողմերում: Չախարովան հակամարտ կողմերին կոչ է արել հանդես բերել զսպարհություն եւ ջանքեր գործադրել իրադրությունը կայունացնելու նպատակով: Ռուսաստանը դասնաբանական է ԵԱՀԿ Մինսկի խմբի դիրքորոշումը, որտեղ ընդգծվում է բռնությունը դադարեցնելու եւ բանակցությունները վերսկսելու անհրաժեշտությունը:

Սակայն հակամարտ կողմերի Շփման գծի երկայնքով մեծական ռազմական բախումների գոյությունը ցույց է տալիս, որ սկսված գործընթացը ունի փոքրակամ ժամանակներ եւ արագ զարգացում: Այդպես եղավ 2016թ. ապրիլյան ժամանակ: Ըստ Տարասովի, որոշ նշաններից երեւում է, որ այդպես է նաեւ հիմա: Արցախյան դրամաբանական հետ ԵԱՀԿ Մինսկի խմբի միջնորդությամբ մեծակամ եւ ընդունվեցին Վիեննայի եւ Սանկտ Պետերբուրգի համաձայնագրերը, որոնցով նախատեսվում է սարածաբանական բերել միջազգային դիտորդներ եւ ստեղծել մեծակամ

հակամարտ կողմերից մեկը հայտարարելով իր անհրաժեշտությունը ընդունման դեմքում համաձայնարարական ընկերակցությունը կկարողանա ի հայտ բերել հակամարտություն մախաձեռնողներին: Երեւանն ընդունեց այդ առաջարկությունները, իսկ Բաբուն հրաժարվեց՝ ղոնդելով, թե դա իբր սառեցնում է հակամարտությունը: Այդ դասնաբանական հիմն, երբ Ադրբեջանը միակողմանիորեն դիմում է միջազգային հանրությանը եւ կոչ է անում բացահայտել նախահրձակին, նրա ղոնդումները վստահություն չեն ներշնչում:

Ինչ վերաբերում է ներկա իրավիճակին, այն ունի որոշակի առանձնահատկություններ: Բանն այն է, որ նախորդին սարածաբանական եղել էին ԵԱՀԿ Մինսկի խմբի համաձայնագրերը, որոնք հակամարտ կողմերի հետ փնտրել էին նոր սկսված: Ռուսական եւ այլ դիվանագիտական շրջանակներում լուրեր էին լսվում, թե նախատեսվում է փոխել բանակցությունների ձեւաչափը՝ դրանցում ընդգրկելով նաեւ Ստեփանակերտը: Այնուհետեւ հայտնվեցին հաղորդումներ այն մասին, թե Ավստրիայի Մաուերբախ ֆոնում հուլիսի 11-ին հանդիպելու են Հայաստանի եւ Ադրբեջանի արտոնախարարները: Եթե միջադեմի ընթացքում հա-

կամարտ կողմերից մեկը հայտարարելով իր անհրաժեշտությունը ընդունման դեմքում համաձայնարարական ընկերակցությունը կկարողանա ի հայտ բերել հակամարտություն մախաձեռնողներին: Երեւանն ընդունեց այդ առաջարկությունները, իսկ Բաբուն հրաժարվեց՝ ղոնդելով, թե դա իբր սառեցնում է հակամարտությունը: Այդ դասնաբանական հիմն, երբ Ադրբեջանը միակողմանիորեն դիմում է միջազգային հանրությանը եւ կոչ է անում բացահայտել նախահրձակին, նրա ղոնդումները վստահություն չեն ներշնչում:

կամարտ կողմերից մեկը հայտարարելով իր անհրաժեշտությունը ընդունման դեմքում համաձայնարարական ընկերակցությունը կկարողանա ի հայտ բերել հակամարտություն մախաձեռնողներին: Երեւանն ընդունեց այդ առաջարկությունները, իսկ Բաբուն հրաժարվեց՝ ղոնդելով, թե դա իբր սառեցնում է հակամարտությունը: Այդ դասնաբանական հիմն, երբ Ադրբեջանը միակողմանիորեն դիմում է միջազգային հանրությանը եւ կոչ է անում բացահայտել նախահրձակին, նրա ղոնդումները վստահություն չեն ներշնչում:

մակցությունների ձեւաչափը՝ դրանցում ընդգրկելով Ստեփանակերտի ներկայացուցիչ: Սակայն նման դասնաբանական ծրագրերը դեռեւս գոյություն չունի, ուստի բանակցությունները հիմնվում են Մադրիդյան համաձայնությունների եւ այլ փաստաթղթերի վրա:

Ուստի ԵԱՀԿ Մինսկի խմբի համաձայնագրերը ս.թ. հուլիսի 4-ին ժաման գծի վրա սեղի ունեցած միջադեմը գնահատում են իբրեւ սադրանք, որը կարող է սղառնալ դարաբաղյան հակամարտության խաղաղ կարգավորմանն ուղղված ջանքերին եւ սղառնալիքի սակ դնել բանակցությունները: «Կողմերին հիշեցնում ենք Ժնևի միջազգագրվ իրենց ստանձնած դարավորությունները, որոնք ենթադրում են հրաժարում հնարավոր զոհերի հանգեցնող գործողություններից», ասվում է ԵԱՀԿ Մինսկի խմբի հայտարարության մեջ: Կողմերին կոչ է արվում ձեռնդահ մնալ լարվածության հետագա սրումից եւ անցողորեն հետել 1994-1995թթ. հրադարարի համաձայնագրերին:

Ադրբեջանը նախընտրում է վկայակոչել ՄԱԿ-ի Ան ընդունած չորս բանաձեւերը, այլ ոչ թե 1994-1995թթ. համաձայնագրերը, որոնք ամրագրում են Ղարաբաղյան դրամաբանական ռազմական հակամարտության դադարեցումը, որը կրած դրամաբանական

ինչդեռ նաեւ դարձնակում են Ստեփանակերտի ստորագրությունը: Սակայն սկսվ դեմքում Ադրբեջանի դիվանագիտական ջանքերը ձախողվել են թեմեքե Ադրբեջանը Բաբվի սցենարով առաջընթացի բացակայության համար դարբերաբար փնտրառում է ոչ թե իր դեկավարությանը, այլ Մինսկի խմբի համաձայնագրերին: Ընդսմին սահմանային բախումների ծագման համար ամբաստանում է Երեւանի դիվանագիտությանը, մինչդեռ դա Բաբվի մասնակցությամբ անցկացված (թեմեքե նրա կողմից չստորագրված) Վիեննայի եւ Սանկտ Պետերբուրգի համաձայնագրերի արդյունքն է: Նման համատեքստում նաեւ ակնհայտ է, որ 2016թ. ապրիլյան դրամաբանական սեփական հաղթանակ բնութագրող Բաբուն չկարողացավ ամրագրել այն որդես արափին ֆաղափական ձեռքբերում:

Տարածաբանի աղակալուցման վստանքը մեծ է, եւ կարող է ամեն ինչ զարգանալ անսղառնալի սցենարով, կարծում է Ստանիսլավ Տարասովը: Եթե ԵԱՀԿ Մինսկի խմբի համաձայնագրերը առաջարկեն օգտագործել Ուկրաինայի, թերեւ նաեւ Սիրիայի հակամարտության կարգավորման փորձը, աղա կխոսեն Բաբվի ու Երեւանի միջեւ անկոնֆլիկտ գոտի ստեղծման անհրաժեքսության մասին: Եթե դա սեղի ունենա, աղա խոսոք իրադարծություն կդառնա ինչդեմ ամբողջ Անդրկլասի, այնդես էլ Սեծ Մերձավոր Արեւելի սարածաբանի համար: **Պ. Բ.**

«Մեծ ֆանյակի» (G20) համբուրգյան զագաթածողովից առաջ ԱՄՆ նախագահ Դոնալդ Թրամփը Վարավայում Լեհաստան անվանել էր «Եվրոպայի սիր» եւ հայտարարել, թե Լեհաստանը ԱՄՆ-ի հետ մեկսեղ արեւնջյան աշխարհը կդաքսղանի զանազան սղառնալիքներից, մասնավորաղես ահաբեկչությունից:

Աղա Համբուրգում սեղի ունեցավ զլխավոր իրադարծությունը՝ Թրամփ-Պուսին հանդիպումը: Բագմաթիվ լրագրողների համար G20-ը աչփ չընկավ որդես խոսոք ու հիքարծան իրադարծություն եւ հարուս չէր ռազմավարական նեանակություն ունեցող դեմքերով: Անգելա Մերկելը մեքաղես դժգոհ սեք ուներ, Իվանկա Թրամփը բանակցությունների սեղանի մոք մեկ անգամ փոխարինեց հորը, իսկ ինքը՝ Թրամփը, Պուսինի հետ գրուցեց նախատեսվածից 2,4 անգամ ավելի երկար՝ երկու ժամ 15 րոք: Ահա եւ ամբողջ զագաթածողովը: Իրականում Անգելա Մերկելի դժգոհությունը կարելի է հասկանալ. Թրամփը հերթական անգամ աղաղուցեց, որ ֆաղափավարության կանոնները իրեն չեն հեքափրում, որ ինքը դաքստ է ՆԱՏՕ-ի գծով ԱՄՆ-ի դաքնակիցներին հանդիպելու դարբերաբար վճարումներ չկատարելու համար, ինչդես նաեւ առանց ձեւականության միջանսել Եվրոպայի ներին ֆաղափականությունը:

Վերջաղես հասկանալի դարծավ, թե Իվանկան ինչդիսի սեղ է զբաղեցնում հոր վարչակազմում: Առաջին, նա վերահսկում է կանանց իրավունքների հետ կաղված հարցերը եւ համաղասախան մարմինների հետ կաղեր է հաստատում Մ. Մահանգների ներում եւ արեքլում: Սա կարելու հիմք է 2020թ. նախագահական ընտրություններից առաջ, որոնցում Թրամփը զուցե սղիղկյան հարաբերություններում ինչ-որ ձեղման կամ վերաբեռնման մասին: Չմայած այս ամենին, երկու գերեքությունների դեկավարների հանդիպումը կանխորոքեց աշխարհի իրադարծությունների ընթացքը առաջիկա սարիներին: Ինչ հարցեր են փնտրել միմյանց հանդեղ համակարանը չթաքնող երկու նախագահները: Զննարկվել են երկու կողմերի կենսական ահերն արահայտող հարցեր, մասնավորաղես Սիրիայի եւ Դոնքասի խնդիրները: Ինչ կարող էր ուզել Ռուսաստանը ԱՄՆ-ից: Եթե դաքենք Վլադիմիր Պուսինի խոսքերից, աղա կարելի է եղակացնել, որ դրամք են հակա-

Թրամփ-Պուսին հանդիպումը Համբուրգում

կում է կանանց իրավունքների հետ կաղված հարցերը եւ համաղասախան մարմինների հետ կաղեր է հաստատում Մ. Մահանգների ներում եւ արեքլում: Սա կարելու հիմք է 2020թ. նախագահական ընտրություններից առաջ, որոնցում Թրամփը զուցե սղիղկյան հարաբերություններում ինչ-որ ձեղման կամ վերաբեռնման մասին: Չմայած այս ամենին, երկու գերեքությունների դեկավարների հանդիպումը կանխորոքեց աշխարհի իրադարծությունների ընթացքը առաջիկա սարիներին: Ինչ հարցեր են փնտրել միմյանց հանդեղ համակարանը չթաքնող երկու նախագահները: Զննարկվել են երկու կողմերի կենսական ահերն արահայտող հարցեր, մասնավորաղես Սիրիայի եւ Դոնքասի խնդիրները: Ինչ կարող էր ուզել Ռուսաստանը ԱՄՆ-ից: Եթե դաքենք Վլադիմիր Պուսինի խոսքերից, աղա կարելի է եղակացնել, որ դրամք են հակա-

դային դաքսղանության համակարգերի զարգացման եւ ընդդիմության ֆինանսավորման դարարեցումը, Սիրիայում եւ Ուկրաինայում հակամարտությունների դիվանագիտական շրջափակման վերացումը, դաքծամիջոցների վերացումը, դեսուղյան բուր մակարղակներում ռուսասղացության հիքսերիայից հրաժարումը, եւ վերջաղես Ծաղոնիայի հետ սարծաղային վեճում ԱՄՆ-ի աջակցությունը: Իսկ ԱՄՆ-ին ինչ էր դեսք Ռուսաստանից: Այստեղ եւս զաղսնիքներ չկան՝ ՉԺԴ-ի հետ ռազմավարական հարաբերությունների խզում ինչդես ՄԱԿ-ում, այնդես էլ սնեստության մեջ, եւս մեկ ուժի կենսոնի ամրաղնդունը՝ առանց առաղոնիայան ընտրությունների, օղոնություն հակահաբեկչական դայաղին եւ ձնում ԿԺԴ-ի վրա, ջանքերի համակարգում ածխաջրածինների ողորում:

դային դաքսղանության համակարգերի զարգացման եւ ընդդիմության ֆինանսավորման դարարեցումը, Սիրիայում եւ Ուկրաինայում հակամարտությունների դիվանագիտական շրջափակման վերացումը, դաքծամիջոցների վերացումը, դեսուղյան բուր մակարղակներում ռուսասղացության հիքսերիայից հրաժարումը, եւ վերջաղես Ծաղոնիայի հետ սարծաղային վեճում ԱՄՆ-ի աջակցությունը:

Իսկ ԱՄՆ-ին ինչ էր դեսք Ռուսաստանից: Այստեղ եւս զաղսնիքներ չկան՝ ՉԺԴ-ի հետ ռազմավարական հարաբերությունների խզում ինչդես ՄԱԿ-ում, այնդես էլ սնեստության մեջ, եւս մեկ ուժի կենսոնի ամրաղնդունը՝ առանց առաղոնիայան ընտրությունների, օղոնություն հակահաբեկչական դայաղին եւ ձնում ԿԺԴ-ի վրա, ջանքերի համակարգում ածխաջրածինների ողորում:

Ինչդես նում է «Ռեզոնանս» գործակալությունը, երկու միջուկային գերեքությունների հարաբերություններում չկան միմյանց բացառող կեքեր կամ անլուծելի հակասություններ: Թրամփը իր Twitter-ում արծանագրեց, որ հակառուսական դաքծամիջոցների հարցը չի փնտրվել եւ առաջնությունը սրվել է Սիրիայի եւ Ուկրաինայի ձգմաժամերի հաղթահարմանը: Արեւուսում արդեն երեք սարի արծարծող Ղրիմի հարցը նույնդես չի փնտրվել: Հենց թերակղզու՝ Ուկրաինային վե-

րաղարծնելու անհնարինությունը այն անլուծելի հակասությունն էր, որը խոչընդոքում էր ռուս-ամերիկյան արգասավոր փոխաղաղակես հարաբերությունների հաստատմանը: Իսկ հիմա դա մասին ամենքը դարզաղես մոռացել են:

Այդուհանդերձ անհնար է հաստատել կամ ժխտել, որ երկու նախագահները փնտրել են հարցերի հենց այս շրջանակը: Կարելի է դաքել լուկ անլուղակիրեն, ՋԼՄ-ների ներկայացուցիչներին արված հայտարարություններից:

Վլադիմիր Պուսինը լրագրողներին մասնավորաղես սասց, որ Թրամփին առավել առ հեքափրել է այն հարցը, թե Ռուսաստանը միջանսել է արդյոք ԱՄՆ-ի նախագահական ընտրություններին: Պուսինի խոսքերով, ինքը սղառնից դաքսաղաններ է սվել Թրամփի հարցերին եւ կարծում է, որ զոհաղել է նրան:

Ավստրիական Kurier թերթն արծանագրում է, որ G20-ի զագաթածողովի օրակարգում դրված ներզաղթի, առեսրի եւ կլիմայական փոփոխությունների հարցերը մարուք էին թվում Թրամփ-Պուսինի հանդիպման ֆոնի վրա:

Ֆրանսիական Les Echos-ն ու քրիստական The Times-ը իրենց հերթին նում են, որ Թրամփը այդդես էլ չվերականգնեց ԱՄՆ-ի մասնակցությունը Փարիզի կլիմայական համաձայնագրին եւ չհրաժարվեց առեսրի ներկղանավորումից: **Պ. Բ.**

ԱԿ Երակի մարզային գրասենյակում հերթական միջոցառումը նվիրված էր ֆրիսոնեական դաստիարակությանը

Այսօր արագ փոփոխվող աշխարհը նորանոր մարտահրավերներ է ծնում, որոնց դիմակայելը կենսական նշանակություն ունի հասկալի մեզ նման փոքր ածու ժողովրդի ու նրա երիտասարդ ժեռության համար: Արդի հասարակությունում ֆրիսոնեական դաստիարակության դերին էր նվիրված Ռամկավար Ազատական կուսակցության Երակի մարզային կառույցի կազմակերպած բանախոսություն-գրույցը, որին մասնակցեցին սեղի ուսանող երիտասարդներ, դասախոսներ, մտավորականության, արվեստի ոլորտի ներկայացուցիչներ:

Բանախոսը՝ Երակի հոգեւոր թեմի ֆրիսոնեական դաստիարակության կենտրոնի վարիչ-սնօրեն Տեր **ՆՇԱՆ ԲԱԽԱՆԱ ՊԱՆՖՅՈՐՈՎԸ**, իր խոսքում անդրադարձ կատարելով աշխարհի ներկա իրավիճակին, նկատեց, որ նախկինում ֆրիսոնեական արժեքների կողմ էր Երակում այսօր արդեն այդպիսին չէ: Ըստ Տեր Յոհ, այսօր աշխարհում առաջ է արվում, արթն կառույցների միջոցով ժողովուրդներին դաստիարակում է մի նոր կրոն՝ մարդու իրավունքներ անվամբ: Անհատի կարեւորելն ու նրան համայնքից կտրելը, ա-

ռանձնացնելը մարդկանց հեռու կառավարելի դարձնելու նպատակ է հետադիմում: Իրենց այսօրվա արթն շեղումը ֆայթայիչ, հասկալի երիտասարդությանը սրանքոնացիայի ենթակող «արժեքներ» ուզում են նաեւ մեզ դասադրել: Դրանց կողմնակիցը համար, բանախոսի գնահատմամբ, մեծ մասն է ամուր դասերի ամենից բաց հարվածի սակ ընկնող մեր ընտանիքն ու ֆրիսոնեական արժեքաբանությունը: Ընդ տեղի ժամ տեսած գրույցը բարունակվեց ակտիվ հարցազրույցներով, Աստու

ղասվորանների թեմայով ուսանողների ուժերով կազմակերպված փոփոխվող բեմականացումով: Վերջում օգտակար գրույցի համար շնորհակալություն հայտնելով ֆրիսոնեական Տեր Յոհ, ՌԱԿ մարզային կառույցի դասախոսնաժողովը **Հովիկ Կարադեյանը** նրան նվիրեց օրեր թեմային մեծակարգի միջոցով «Փանոս Թերլեմեզյան, Կյանքիս հուշերը» գիրքը: Այն լույս է տեսել Երակում Տեր-Կառապետյանի աշխատասրահում: **Գ. Մ.**

Ռոմինգի ցածր սակագներ՝ Եվրոպայի մի ԵԱԲԻ երկրներում, Եգիպտոսում, Իսրայելում եւ Ավստրալիայում

ՎիվաՍել-ՄՏՍ-ը սեղեկացնում է, որ մինչև 2017թ. սեպտեմբերի 30-ը Եվրոպայի մի ԵԱԲԻ երկրներում՝ Ալբանիայում, Ավստրալիայում, Բելգիայում, Գերմանիայում, Իռլանդիայում, Իսպանիայում, Իտալիայում, Կիպրոսում, Հունաստանում, Հունգարիայում, Մալթայում*, Մեծ Բրիտանիայում, Նիդեռլանդներում, Չեխիայում, Պորտուգալիայում, Ռոմինիայում, Ուկրաինայում** եւ Ֆրանսիայում, ինչպես նաեւ՝ Ավստրալիայում, Եգիպտոսում եւ Իսրայելում ռոմինգում մուտքային զանգերի եւ «Զանգ Հայաստան» ծառայության միջոցով ելքային զանգերի համար սակագինը կազմում է 55 դրամ/րոպե:

Բացի այդ, հնարավոր է օգտվել ելքային SMS ծառայությունից՝ 35 դրամով 1 SMS-ի համար, եւ ինտերնետ ծառայությունից՝ ընդամենը 25 դրամ 1 ՄԲ-ի համար***:

Առաջարկի ԵԱԲԻ-ի եւ ինտերնետի համար սակագները գործում են հետևյալ երկրներում՝ նվազագույն օրերի ընթացքում:

Երկիր	Օպերատոր
Ալբանիա	Vodafone
Ավստրալիա	Vodafone
Գերմանիա	Vodafone
Եգիպտոս	Mobinil, Vodafone, Misr
Իռլանդիա	Vodafone
Իսպանիա	Vodafone
Իսրայել	Hot Mobile, Pelephone
Իտալիա	Vodafone, Ti
Հունաստան	Vodafone, Wind
Հունգարիա	Vodafone
Մալթա	Vodafone
Մեծ Բրիտանիա	Vodafone
Նիդեռլանդներ	Vodafone
Չեխիա	Vodafone
Պորտուգալիա	Vodafone, Meo
Ռումինիա	Vodafone
Ֆրանսիա	SFR

«Հասանելի եւ հարմարված ծառայություններ ապահովելը, անկախ բաժանորդի գտնվելու վայրից, ՎիվաՍել-ՄՏՍ-ի առաջնահերթություններից է: Հասկալի առաջին արձակուրդների հաճելի ԵԱԲԻ-ն մեզ ջանք չենք խնայում՝ արժեքի մեկնած մեր բաժանորդներին ռոմինգի անխափան ու մասշտաբային ծառայություններ սրանդրելու համար՝ ընթացքում եւ ընկերների հետ ԵԱԲԻ-ի հնարավորությունները ընդլայնելու նպատակով»,- ասել է ՎիվաՍել-ՄՏՍ-ի գլխավոր սնօրեն **Ռալֆ Յիրիկյանը**:

Մանրամասն սեղեկություններ ստանալու համար կարելի է օգտվել www.mts.am կայքից, զանգահարել 111 անվճար հեռախոսահամարով, հաղորդակցվել մեզ հետ «111 օձյալ» դրոշմի միջոցով, կամ այցելել մեր սոցալալական կենտրոններից որևէ մեկը: Մեր նորություններին մատուցելու ծառայությունները իրենց համար միացված մեզ ֆեյսբուքում <https://www.facebook.com/MTSArmenia/>

- * Մալթայում «Զանգ Հայաստան» ծառայությունը գործում է միայն «Go Mobile» օպերատորի ցանցում:
- ** Մոսկվայի զանգերի եւ «Զանգ Հայաստան» ծառայության ԵԱԲԻ-ն ստանալու համար սակագինը գործում է միայն «Vodafone Ուկրաինա» օպերատորի ցանցում:
- *** Շվեյցարիայում ռոմինգում գտնվելու դեմքում է 65 դրամ/10 ԿԲ սակագինը:

Մեկդարյա բեղմնավոր կյանք

Լրացավ ՀՀ վասակավոր ժողովուրդի, ազգային մանուկի ճանաչված երախտավոր **Էդվարդ Շահիրյանի** 90 տարին: Նա միակն է մեր հանրապետությունում, որ ավելի քան կես դար անընդմեջ աշխատել է հանրապետության մայր թերթի խմբագրությունում՝ 24 խմբագիրներից 12-ի հետ, հանդես գալով սուր եւ սկզբունքային հարցադրումներով, ֆելետոններով, հրատարակախոսական հոդվածներով, էսսեներով, ակնարկներով, իրավական բնույթի նյութերով, երգիծական մանրադրամներով:

Գալի հարցազրույցներ է վարել գիտության մեծահռչակ երախտավորների՝ Հրաչյա Աճառյանի, Արեւն Տերտերյանի, Գրիգոր Ղազարյանի, Արարատ Դարիբյանի հետ, լուրջ ավանդ ներդրելով նրանց կյանքում ու գործունեությունը հանրության սեփականությունը դարձնելու գործում: Լրագրողի բեղմնավոր գործունեությանը զուգահեռ նաեւ գրական փորձեր է կատարել: Էդվարդ Շահիրյանը այսօր էլ աղյուս է լիարժեք կյանքով՝ մանուկից, գրականությունից անբաժան: Ընդհանրապես մեկ վասակալուստ լրագրողի 90-ամյակը եւ մարթուն ամենայն բարիք: **ՀԾՄ նախագահ՝ Ասողիկ Գեորգյան**

Հ Ա Յ Տ Ա Ր Ա Ր ՈՒ Թ Յ ՈՒ Ն

Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկի կողմից թղթադրամների էմիսիայի ընթացքում հրատարակվող մրցույթի կազմակերպման մասին

Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկը (այսուհետեւ՝ ՀՀ ԿԲ) հայտարարում է հրատարակվող մրցույթ՝

1. 1000 դրամ
2. 2000 դրամ
3. 5000 դրամ
4. 10000 դրամ
5. 20000 դրամ
6. 50000 դրամ

անվանական արժեքով Հայաստանի Հանրապետության 3-րդ ԵԱԲԻ թղթադրամների էմիսիայի ընթացքում համար:

Մրցույթին կարող են մասնակցել բոլոր ցանկացողները:

Մրցութային առաջարկությունները անհրաժեշտ է ներկայացնել ՀՀ ԿԲ՝ ֆ. Երևան 0010, Վազգեն Սարգսյանի 6 հասցեով:

Մրցութային հայտերի ընդունման վերջնաժամկետն է 2017 թ. սեպտեմբերի 15-ը, ժամը 17:00: Մրցույթի հայտերի բացման օրն ու ժամն է 2017 թ. սեպտեմբերի 19-ը, ժամը 16:00: Մրցույթի արդյունքների ամփոփման օրն ու ժամն է 2017 թ. հոկտեմբերի 6-ը, ժամը 16:00: Մրցույթին մասնակցելու հրատարակվող ծանուցումը սեղեկացված է ՀՀ ԿԲ ինտերնետային կայքում (www.cba.am): Մրցույթին մասնակցելու ծանուցումը, ինչպես նաեւ լրացուցիչ սեղեկություններ ստանալու համար ցանկացողները կարող են դիմել ՀՀ ԿԲ Դրամաբանության մրցույթին:

Հեռ.՝ +374 10 59 28 02, 59 28 05, 59 29 04, 59 29 05

Ֆաքս՝ +374 10 52 48 81

Էլ. փոստ՝ galust.galstyan@cba.am

ՀՀ ԿԲ հասարակայնության հետ կապերի ծառայություն

VIVA CELL MTS

Հայտարարություն

Հարգելի գործընկերներ

Ի դասախոսական բազմաթիվ հարցումների եւ հրատարակումների, ՎիվաՍել-ՄՏՍ-ը սեղեկացնում է, որ կարճ (SMS) հաղորդագրության միջոցով՝ ակտիվացման համար վճարման ձեռքով եւ զանգահարող գումարի դրույթապետի սահմանում ու դրանց փոփոխումն ընկերության իրավասության ԵԱԲԻ-ներից դուրս են: Ըստ այդմ՝ վերը նշվածի առնչությամբ ընկերությունը որևէ նախաձեռնությամբ հանդես չի ելել:

Համադասախոսական դայմանագրի հիման վրա ՎիվաՍել-ՄՏՍ-ին վճարվող միջնորդավճարի տրուստային մնացել է անփոփոխ:

ՎիվաՍել-ՄՏՍ-ը որդես հեռահաղորդակցության ծառայություններ մատուցող ընկերություն, ի թիվս այլ ընկերությունների, իրականացնում է անկանխիկ եղանակով ակտիվացման համար վճարման փոխանցելու՝ բացառապես սեփական աջակցության գործառույթ:

Ընդհանրություն:

«ԱԶԳ» ԸՐԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

Հրատարակության ԻԵ ՏԱՐԻ Հիմնադրի եւ հրատարակիչ «ԱԶԳ ՕՐԱԹԵՐԹ» ՍՊԸ

Երևան 0010, Հանրապետության 47

e-mail: azg@azg.am, azg2@arminco.com

www.azg.am

Գլխավոր խմբագիր
ՅԱԿՈՒԲ ԱԻԵՏԻՉԵԱՆ հեռ. 060 271117
Հավակալություն (գովազդ) հեռ. 582960, 060 271112
Լրագրողների սենյակ հեռ. 060 271118
Համակարգչ. ծառայություն հեռ. 060 271115

Ընթացիկ լրատվական ծառայություն

հեռ. 060 271114, 010 529353

Համակարգչային ծառայություն՝ «Ազգ» թերթի

Թերթի միջոցով ամբողջական թե՛ մասնակի արձանագրություններ սղագիր մանուկի միջոցով, ռադիոհեռուստատեսությամբ կամ համացանցով, առանց խմբագրության գաղտնի համաձայնության խոսքի արգելում են համաձայն ՀՀ հեղինակային իրավունքի մասին օրենքի: Նիւթերը չեն գրախոսուում ու չեն վերադարձնում:

Գ ՏԱՐԻԿ ԵՐԱԲԱԹԱԹԵՐԹԻ ԳՈՎԱԳՐԱՅԻՆ ԵՆ, որոնց բովանդակությունները համար խմբագրությունը դասախոսականության չի կրում: «AZG» Weekly Editor-in-chief H.AVEDIKIAN / phone: 374 60 271117 47 Hanrapetoutian st., Yerevan, Armenia, 0010

Ազգայնականություն

Թիվ 27(329)
14 ՀՈՒԼԻՍ
2017

Նաիր 3ԱՆ

Այս օրվա «Ոսկե ծիրանը» 14-րդն է: Հիմնադիր-նախագահ **Հարություն Նաչատրյանը** խոստացել է մի զբոսայգի ներկայացնել հանրությանը, որտեղ նվազ կլինեն փառաստանի բոլոր ձեռքբերումները՝ թվերով ու վիճակագրական դասկերով: «Ոսկե ծիրանը» դեռևս չի կարող հավակնել, որ բանկ ու հեղինակավոր ֆիլմերի համաժառանգություն լինի հանրությանը, որտեղ նվազ կլինեն փառաստանի ժամանակ, բայց Կաննի, Բեռլինի, Վենետիկի, Ռոստերի մրցանակակիր, բոլորովին վերջերս նկարահանված ֆիլմեր այս անգամ հաջողվել է բերել Հայաստան: Այս ձեռքբերումը չի կարելի նշանակելի որ արժեքավոր

Ընդհանրապես Կաննի, Բեռլինի, Վենետիկի, Ռոստերի միջազգային կինոփառատոների մրցանակակիր ֆիլմերը սրանքանորեն ներառված էին ոչ թե մրցության, այլ արժանացության ծրագրում: Թեև մի թափում երազանք են փայլալույս, որ «Ոսկե ծիրանին» որեմիտերա ունենալն ու հաղթող ֆիլմի սիստեմային արժանանալը աշխարհահռչակ ռեժիսորների համար մի օր նոյնպես դառնա: Առայժմ մենք ենք խնդրողի դերում, ոչ թե նրանք, մենք ենք ջանում-համոզում, որ նրանք համաձայնեն իրենց մրցանակակիր ֆիլմերը ցուցադրել երեսնամյա փառատոնին:

«Ոսկե ծիրանի» «Լեհական կինոյի օրը» նվիրվեց **Անջել Վալդային**: Անվանի կինոռեժիսորի հետ բանակցությունները հաջողու-

թային ծրագրում ներկայացված ֆիլմերի ռեժիսորների մեջ ծանրակշիռ թիվ էին կազմում հայերը: Նրանք թե՛ Հայաստանից են, թե՛ Սկյուռլանդից: Մեծ մասամբ ներկայացրել էին կարճամետրաժ ֆիլմեր ու առայժմ հաղթողի սիստեմային համար դաշտում են իրենք իրենց մեջ՝ «Հայկական համայնադասարան» ծրագրում, ոչ թե օտարազգի ռեժիսորների հետ միջազգային մրցության ծրագրում: Բայց ինչպես կինոգեներն են փաստում, հայկական ֆիլմերում ուսուցանող ակնհայտ շեղանկեր ու փոփոխություն է նկատվում:

«Ոսկե ծիրանի» բացթողումներից ու թերություններից շատերս բազմիցս ենք դժգոհել: Միջազգային փառատոնները նախ և առաջ ղեկավարվում են սեփական ժողովրդի, ազգային կի-

Սեւ-սպիտակ լուսանկարներով վարդագույն երեւանը

«Երեւան. 20-րդ դար». այնպես է սացվել, որ 21-րդ դար ցանկանում էր Երեւանի անցյալի մասին խոսում ենք հարյուրամյակի բաժանումով: 21-րդ դար ցանկանում էր մի մասը 20-րդ դարի Երեւանի մասին լուսանկարներով ու հիշել չի կարող, եթե նախորդ հարյուրամյակում միայն մանկություն կամ դաստիարակություն է թողել: Իսկ նրանք, ովքեր այնտեղ թողել են ավելի, կհիշեն Երեւանի սարահանրային դաստիարակությունը, փակ շուկան, «Մանկական աշխարհ» հանրախանութը, «Սեւան» կինոթատրոնների, Կասկադի, «Հրազդան» մարզադահլիճի, Մանկական երկաթուղու նախկին սեփական շուկան, հուշեր կդաստիարակում իրենց սիրելի անկյունների ու շենքերի մասին: Երեւանի համը ու հոսք կորել է, կորուսել ու հմայվել վերացել. շատերն են ցավով բողբոջում: Երեւանի **Հայաստանի Հանրապետության Պաշտպանության** ոչ հեռուակա հարց է ուղղում է. «Երբ ձեռքներդ հեծ ու հանգիստ բարձրանում է, որ հին շենքեր ավերվել են և արվարձաններ, ֆալսիտներ, մտաբերված, մտածելի են, որ հանցանք են գործում, մեծ հանցանք»:

Սացվել է այնպես, որ զինակցված կամ չզինակցված հանցանքներով մեր ֆալսիտները ձեռքներդ ենք, դաստիարակությունից, կենսագրությունից, համոզմունքից օգտվելու օրվա: Ու հիմա ջերմ ու բարի հուշերը մեր ֆալսիտային Երեւանի մասին սիմվոլիկ ենք թերթի կամ մտքի, կամ թղթի թերթով: «Մեղիամաս» ընկերության ջանքերով կազմվել ու վերահրատարակվել է «Երեւան. 20-րդ դար» գիրք-ալբոմը, որը ներկայացնում է ոչ հեռավոր անցյալի մայրաքաղաքի չափազանց նկարագիր: Յուրաքանչյուր շենք-հուշարձանի հին, կուսակալ լուսանկարներին կից գեղեցիկ են դրսևներ՝ կառույցների ստեղծման, ճարտարապետ-նախագծողի կենսագրության մասին, ինչպես նաև այն մարդկանց հուշ-դաստիարակությունները, ովքեր կյանքի այս կամ այն դիրքով առնչվել են այդ ժամանակի հետ ու ջերմ հիշողությունները շեղանկերով 21-րդ դար:

Ընթերցողը հնարավորություն ունի հին Երեւանի լուսանկարները համեմատել մերօրյա Երեւանի հետ. ցավոք, համեմատությունը կսխալեցնի ու ցավ կդաստիարակի: Երեւանի շենքերը Գրիգոր Աղաբաբյան, Գեորգ Մուսեղյան, Հրաչ Պողոսյան, Գեորգ Զոհար, Տիրան Երևանյան, Զին Թորոսյան, Արթուր Թախանյան, Արամ Արամյանի անունով են: Մյուս կողմից կենսագրություններ են, որոնք մերօրյա Երեւանի անդամ, մասնաճյուղ անհամապատասխան ժամանակների կողմից երբեմն խեղճանում են ու կորչում: Մինչդեռ նրանք կերպարավորված կորոններ են, սիմվոլներ, կյանք ու դաստիարակություն ամբողջ, շենք հոգիներ: Գրում ներկայացված են հետաքրքիր փաստեր ու դաստիարակություններ, որոնց միջոցով հասկալի ենք սերունդի ընթերցողը համադրական շեղանկերով կստանա եւ խորությամբ կձանձրվի մեր ֆալսիտ երբեմնի դիմագիծն ու նկարագիրը կազմող շենք-հուշարձանները: Դրանց կառուցման ընթացքը, հանգամանակները հայտնի են էջերին. նրանք էլ իրենց դաստիարակում են դրանց մասին:

«Երեւան. 20-րդ դար» գիրքը կամրջում է մեր հիշողությունները, կարող է Երեւանի երեւել ու այսօր: Իհարկե, հիմը վերականգնել այլևս հնարավոր չէ: Նախկինում Երեւանի այցելաբար հանդիսացող ժողովուրդները փայլալույս էին, ակնածանով վերաբերվում: 20-րդ դարի Երեւանի ճարտարապետները թերթում են գիրք ու այնտեղ շենքում հենց իրենց նախագծով կառուցված ժողովուրդների սեւ-սպիտակ լուսանկարները: Ի՞նչ են զգում նրանք... ղեկավարվում են դրանց լինել ու հարցնել: **ՆԱԻՐ 3ԱՆ**

«ՈՍԿԵ ԾԻՐԱՆ» ...

այնուամենայնիվ, փառատոն

չհամարել: Փառատոնային ուղիներ, օրվա Երեւանյան ցուցադրություններ անցած ֆիլմերի հետ մեկտեղ կինոսիրողն այս անգամ հնարավորություն ունեցավ դիտել կինոպարադիսոնանս, համացանցում չստեղծված ֆիլմեր, այսինքն՝ ծանոթացավ համաշխարհային կինոյի ամենաթարմ նմուշներին: Լավ ֆիլմերի ցուցադրությունները լավ հանդիսատես են ունենում. դահլիճները համարյա լի են էին: Արժեքավոր, արվեստ դարձնակող ֆիլմեր փնտրողներ, այնուամենայնիվ, կան, ու հենց նրանց ճանաչելն է ամառը: «Ոսկե ծիրանը»: Նրանք լավ չեն, հո՛ծ բազմություն չեն ու չէին էլ կարող այդպիսին լինել, որովհետեւ, ինչպես ասում են՝ լավ բանը փչ է լինում:

Եվ այսպես, «Ոսկե ծիրանը» հաճելիորեն ստիպեց ամառային ամառն ու ճոճ արհամարհել ու դահլիճից դահլիճ վազել՝ լավ ֆիլմերը բաց չթողնելու համար: Օտարազգի ֆիլմերի հայերեն լուսագրերի հարցը շատ անգամ է դժգոհության առիթ լինում, բայց դե հազված օրերի ընթացքում Հայաստան հասած ֆիլմերի հնչյունավորումներն արդարավոր, համաձայնեմ, անհնար է:

14-րդ «Ոսկե ծիրանին» համաշխարհային կինոյի հին աստղեր չկային: Կազմակերպիչները որոշել էին սնտեսել փառատոնի բյուջեն: Համաշխարհային կինոյի վարդապետների ֆիլմերի հետադարձ ցուցադրությունների ծրագիրն ավանդաբար այս օրի էլ եղավ: Ֆրանսիական կինոյի ամենաազդեցիկ ռեժիսորներից մեկի՝ **ժան-Պիեռ Մելվիլի** հարյուրամյակի կապակցությամբ ցուցադրվեցին նրա հինգ ֆիլմերը: Պրոսոպայացի կինոգեներ, «Մելվիլը Մելվիլի մասին» գրի հեղինակ **Ռուի Նոգեյրանը** հասուկ դասախոսություն կարդաց ժան-Պիեռ Մելվիլի մասին: Կաննի հիմնական մրցության ծրագրից **Ֆրանսուա Օզոնի** «Երկրորդ սիրելի» ֆիլմը ցուցադրվեց «Երեւանյան ղեկավարներ» ծրագրի շրջանակում:

Համաշխարհային կինոարվեստում վաղուց ճանաչում ձեռք բերած վարդապետների ու հայտնի անունների կողմից կային համեմատաբար նորերն ու բոլորովին նորահայները: Կինոսիրողների մի մասն էլ նոր անունների փնտրումով էր դահլիճից դահլիճ վազում: Ուրախային այն է, որ այս օրի ակնհայտորեն գերակշռում էր հայկական յանը. մրցու-

նոյի զարգացման, առաջընթացի համար ֆալսիտայինություն մշակելն ու ըստ այդմ առաջնորդվելն: Հակառակ դեպքում՝ միայն ֆիլմեր բերելով ու հին աստղերին հրավիրելով՝ շեղում դրվում են ու մի գլուխ փող ծախսում: Մինչդեռ մյուս կինոփառատոնները նաև համաշխարհային կինոարվեստի սկսելուն, դրսից ներդրողներ, որոնք արժեքներ հրավիրելուն եւ շեղի սցենարիստ-ռեժիսորների հետ գործընկերային հարաբերություններ հիմնելուն են ծառայում: Այս ա-

ռումով հայ-թուրքական կինոդաս-թորմը բավական չէր. ավելացել է նաև «Ստեղծարար Եվրոպա» թորմը, որի շրջանակում ներկայացվում են նախագծեր, սցենարի զարգացման ծրագրեր, կազմակերպվում հանդիպումներ դրսի մասնագետների ու մեր սցենարիստ-ռեժիսորների հետ: «Ոսկե ծիրան» փառատոնին կից կինոուսուցանող ծրագրերով ամհրաժեշտությունը վարդուց է ծառայել: Դեռ նախորդ օրերին էր ղեկավարվում այդ հարթակի վրա դեմ ու կինոարտադրության ժամանակակից մեխանիզմներով դուրս գալ միջազգային աստղերից: Կինոուսուցանող ծրագրերը դեռևս դարձրած չեն, բայց նախարար **Արմեն Ամիրջանն** էլ է հույս արած, թե «Ոսկե ծիրան» այդ առումով կարող է արածաբար շանային դեր կատարել:

«Ոսկե ծիրան», այնուամենայնիվ, փառատոնային հնչեղություն, ազդեցություն ու նկարագիր ունի: Մայրաքաղաք Երեւանի կենտրոնում ամեն օրի հույսային մեկ շաբաթն ամբողջ է կինոյով: Փառատոնի ազդեցությունը ֆալսիտ նոր շենք են հարողում: Դեռ 14-րդը չարվարած՝ կազմակերպիչները 15-րդն են ցրած սվել: Բացման ելույթի ժամանակ Հարություն Նաչատրյանը Կիլիկիա սել ՄՍՍ-ի գլխավոր սեփական էր 15-րդ «Ոսկե ծիրանը» հովանավորելու, ավելի մեծ ծախսերով փառատոն անցկացնելու համաձայնություն սալ: Ռալֆ Յիրկյանը բեմից ժողաց ու ասաց. «Ուզում ես ինձից խոսք փաշել. չի սացվի»:

Սեղա ԱՆԱՆՅԱԼ

Պիեռ Տեր-Սարգսյանի մասին առաջին անգամ լսել եմ 1970-ականներին՝ Մեծն Ֆրեդերիկ Ֆեյդիի զրույցներից մեկի ժամանակ Երևանում, իսկ բախտ ունեցա նրան ծանոթանալու 1986-ին Փարիզում՝ նույնպես Ֆեյդիի աջակցությամբ:

Խոհուն աչքերով, զուտ ու ֆախոս Պիեռ Տեր-Սարգսյանի թարգմանությունները այդ նույն թվականին Փարիզում լույս էր տեսել Կոստան Ջարյանի «Նավը լեռան վրա» վեպը թարգմանված բնագրի Բոսոնի 1943-ի առաջին հրատարակությունից՝ Ջարյանի հակիրճ նախաբանով:

Մինչ մեր հանդիպումը թարգմանչի հետ, հասցրել էի հիացումով եւ ոգեւորւթյամբ կարդալ ֆրանսերենը, իսկ հանդիպումն անցավ բարի ու ջերմ մթնոլորտում: Վերջում միայն ասացի, որ աշխատել եմ որոշ ժամանակ Ջարյանի մոտ որդես ֆարսուղար-օգնական: Ափսոսանք հայտնեց, որ ավելի շուտ չեմ հանդիպել: Այլեւս առիթ չու-

Սակայն ուշիմ, բնասուր բացառիկ ընդունակ լեզուաբանին առնչվելով հայտնու ազգականներին, ինչպես նաեւ սարագիր հայտնի հայ ազնվականների (Տեր-Ղալիդյան, Բարսեղյան, Բեկզարյան, Աֆանասյան) ընթանիներին, ինքնուրույն հայերեն է սովորում՝ ստիպելով հորը նույնպես, որդեսգի իր հետ հաղորդակցվի հայերենով: Այս մասին վկայում է նաեւ անվանի լեզուաբան Անահիտ Տեր-Մինասյանը: Այս փուլումը հետագայում վճռորոշ են դառնում Պիեռի համար՝ ոչ միայն հայոց լեզվի, այլեւ հետաքրքրությունը Կովկասի, Իրանի, նաեւ Ռուսաստանի լեզուաբանականությանը հարցերի առնչությամբ:

Սկսվում է Երկրորդ համաշխարհային պատերազմը. Ֆրանսիայի 120.000 երիտասարդների շարքում Պիեռը նույնպես ուղարկվում է Պեռմանիա՝ այստեղ կոչված «Պարսաղի աշխատանքի ծառայության»: Այս դժվար աշխատանքը Պեռմանիան լեզուաբանի տարբերակ էր ոչ միայն ֆրանսիացիներին, այլևս

սում էր ուրիշ մի մեծ ու լեզուաբանական առաջնություն. հայ դասականներից, ֆրանսիացիներից ու ֆրանսախոս հայությանը ներկայացնելու մեծ ու դժվարին գործը:

Առաջին թարգմանությունը եղավ, ինչպես ասացինք, Կոստան Ջարյանի «Նավը լեռան վրա» ծավալուն (442 էջ) վեպը, որը լույս տեսավ 1986-ին Փարիզում:

Ի դեպ, մեր խորին համոզմամբ, այդ գործը (կրկնում են) խթան էր Պիեռ Տեր-Սարգսյանի համար շարունակելու հետագա հայօգուս թարգմանությունները:

Հավանություն չունենալով (եւ սեղը չէ հիմա) անդրադառնալ թարգմանչի լեզվական արժանիներին (դա առանձին թեմա է), կթվարկենք նրա ութ թարգմանությունները հայերենից-ֆրանսերեն.

1. Կոստան Ջարյան, «Նավը լեռան վրա», Փարիզ, 1986
2. Տիգրան Զյոզուրյան, «Վանք, Վարդապետի մը օրագիր», Մարսել, 1988
3. Գուրգեն Մահարի, «Ծաղկած փշալարեր», Փարիզ, 1990

Երախտավոր թարգմանիչը՝ Պիեռ Տեր-Սարգսյան (1921-2010)

նեցա տեսնելու այդ համեստ, լուսառող մարդուն:

Շատերն ասելու, որ «Նավը» Պիեռ Տեր-Սարգսյանի առաջին թարգմանությունն էր հայերենից, որը հետագայում Երջարձային էր լինելու նրա գրական կյանքում: Այս մասին՝ փչ հետև...

Վերջերս Փարիզի Հայ փաստագրական հետազոտության կենտրոնի (CRDA), որ ցավով այժմ փակված է, նախկին սնտեն ժան Կլոդ Զեբարձեանը բարի եղավ ինձ օգնելու գտնել Պիեռ Տեր-Սարգսյանի դատերը՝ Կասրիին, որին եւ հանդիպեցինք անցյալ մայիսին՝ փարիզյան նրա առավել քան համեստ, կոկիկ բնակարանում: Դուռը բացեց Կասրինը եւ, ո՛վ զարմանք, առջեւ կանգնած էր կարծես Պիեռ Տեր-Սարգսյանը՝ նույն աչքերով, նույն մեղմ ժղիտով, նույն զուտ ու համակրելի լեզուով: Շատերն ասելու, որ Կասրինը մեկ ֆառորով է միայն հայ: Նա ուռով լսում էր ինձ, հարցերիս լեզուստանելով հստակ ու կենսորոնացած՝ ժամանակ առ ժամանակ իր գրադարանից ինձ մեկնելով մի գիրք կամ զրույց: Մեր զրույցը տեւեց ստասածից ավելի երկար: Ասաց, որ հայերեն չի խոսում, բայց գիտի ռուսերեն:

սարբեր երկրների բազմազան երիտասարդների: Նման միջավայրում, ինչպես կասեցինք, չկա չարիք՝ առանց բարիքի. Եվս վերջին օտարալեզու միջավայրի ու մարդկանց հետ, Պիեռը սովորում է նախ՝ գերմաներեն, ապա՝ անգլերեն, իսպաներեն եւ ռուսերեն: Պիեռի ասել, անուշաք, որ ամեն մարդու չի սրված այդ աստվածասուր ընդունակությունը, որ ուներ նա:

Պատերազմի ավարտից հետո Փարիզ վերադառնալով, լեզուների իր իմացությամբ սկսում է աշխատել օտարալեզու՝ հասկալի անգլերեն հրատարակչությունների հետ՝ հասնելով ընդհուդ լեզուաբանական ոլորտի, թղթակցելով միաժամանակ հայալեզու հանդեսների: Այս սարիներին Տեր-Սարգսյանը հանդիպում է կյանքի իր աղագա ընկերուհուն՝ Եվգենյանի Պոլին Մյուլերին, որի հետ ամուսնանում է 1948-ին, իսկ 1950-ին բախտավորվում Կասրին-Աննիի ծնունդով, 1952-ին՝ Երիկ-Միսակի:

-Հայրիկս հետ առաջին անգամ Հայաստան գնացինք 1970-ին,- շարունակում է Կասրինը,- ցղավորությունը մեծ էր, հայրս բարեկամացավ անվանի մշակութայինների հետ, որ շարունակվեց հաջորդ այցելություններին:

Տարիներ են անցնում, Պիեռ Տեր-Սարգսյանը ուներ արդեն փորձ, ճակատ եւ իմացություն, եւ նրան սղա-

4. Եղիշտ Զարեմ, «Երեանի ուղիչ սնից», Մարսել, 1992
5. Հրանտ Մաթետոսյան, «Աւան արեւ», Փարիզ, 1994
6. Ջաղել Եսայան, «Սիլիհարի դարեգները», Փարիզ, 1994
7. Կոստան Ջարյան, «Կղզին եւ մի մարդ», Մարսել, 1997
8. Շիրվանգաղե, «Զառ», Մարսել, 2013

Կուզենայինք ավելացնել նաեւ, որ Մաթետոսյանի «Աւան արեւ»-ի Անդրեյ Բիսովի նախաբանը ռուսերենից թարգմանել է Կասրին Տեր-Սարգսյանը, իսկ Զարեմի «Երեանի ուղիչ սնից»-ի նախաբանը՝ դոկտոր-լեզուաբան Կլեր Մուրադյանը:

Մնացյալ բոլոր հրատարակությունների համալուսաստան նախաբանը կամ վերջաբանը գրել է Պիեռ Տեր-Սարգսյանը:

P. S. Հրատեւտ սալով Կասրինին, խոստանում եմ նորից հանդիպել, երբ նա երկնք ժղիտով ստուն է:

-Յորս բոլոր թարգմանությունները ինքս եմ մեքենագրել:

Ես զարմացած եմ եմ դառնում, հարցնելով՝ այդ դեղիում ասացել ո՞ր գործը սիրեցիք առավել աս:

-Կոստան Ջարյանի «Նավը» եւ Հրանտ Մաթետոսյանի «Աւան արեւ»:

Անի Բատիկյանի Նվագահանդեսը Լոնդոնում

2017թ. հունիսի 29-ին, «Զարդան Հոլ» հանրահայտ համերգասրահում, «Լոնդոնի Ֆենիս» նվագախմբի նվագակցությամբ, մենահամերգով հանդես եկավ միջազգային մրցույթների դափնեկիր, սաղանդաւաս հայ ջութակահարուհի Անի Բատիկյանը: Համերգի թեման էր «Արեւելյան Եվրոպայի արվեստը եւ ազգային երաժշտությունը», իսկ երեկոն համալրվել էր այնպիսի ստեղծագործություններով, որոնք մոտասակ ունեին լեզուաբանական կոմպոզիցիոնների աշխատանքները:

Համերգի ծրագիրը ներառում էր լեռ կոմպոզիցիոն՝ Վիթոլո Լյուսոսլավկու «Փոքր Սյուիթ»-ը, որի հիմնում հարավային Լեհաստանի լեռային մեղեդիներն են, անուշաք Արամ Խաչատրյանի կոմպոզիցիոն ջութակի եւ նվագախմբի համար, որում առկա են հայկական ազգային մեղեդիների թեմատիկ սարեր, ինչպես նաեւ Մուսորգսկու «Գեղանկարները ցուցահանդեսում» գործը՝ Ռավելի փոխադրմամբ:

Համերգի ընթացքում սեղի ունեցավ նաեւ Անի Բատիկյանի ամուսնու՝ կոմպոզիցիոն Ռոլանդ Ռոբերթսի ստեղծագործության յոթմիտերան, որի ոգեւնչման աղբյուրն էր մեծանուն ծովանկարիչ Հովհաննէս Այվազովսկու «Իններորդ ալիք» հայտնի նկարը: Այն նվիրված էր գեղանկարչի 200 ամյակին, ինչն այս սարի նվագում է ողջ աշխարհում:

Բատիկյանի կողմից Խաչատրյանի ջութակի կոմպոզիցիոն կատարումը սղավորիչ էր եւ անթերի. այն ի ցույց դրեց Անիի անզուգական հմտությունները, հիաստանչ եւ խորունկ ջութակահարի կատարողական արվեստն իր ողջ հմայքով: Համերգի ողջ ընթացքում Անին կլանել էր հանդիսատեսի ուշադրությունը՝ զմայելելով իր հիաստանչ կատարմամբ եւ «Մոնսանյանա» ջութակի ֆաղր հնչյուններով, որն ի դեպ արժե մոտ 900,000 ֆունտ ստերլինգ եւ սրամարդվել է Ingles & Hayday, Sotheby-ի աճուրդի ջութակի մասնագետների կողմից: Ռոլանդ Ռոբերթսի ստեղծագործությունը, որը գրված է ռուսական ռոմանտիկ ոճով եւ լուսնակում է հայկական սարեր, գեղեցիկ կերպով մասուցեց Այվազովսկու նկարի լուսնակությունը՝ հանդիսատեսին սահնակով մի ճամփորդության, որտեղ հանդարտ ալիքները վերածվում էին փոթորիկի եւ նավաստիները բախվում էին հարվածող ալիքներին:

Միմֆոնիկ նվագախումբը աղբեցիկ կերպով ներկայացրեց գործի գունեղ երանգները եւ ջութակի արտահայտիչ գեղեցկությունը: Այվազովսկու ամենահայտնի գեղանկարն այժմ ունի իրեն նվիրված երաժշտական ստեղծագործություն: Հանդիսատեսը գերազույն հաճույք սացավ՝ ունկնդրելով այս ստեղծագործությունը, իսկ կոմպոզիցիոն իր գործի կատարման ավարտին բեմ բարձրացավ՝ միանալով իր սիկնոցը:

1924թ. հիմնված «Լոնդոնի Ֆենիս» նվագախումբը հմտությամբ եւ մեծ խանդավառությամբ ելույթ ունեցավ դիրիճոր Բարիկյանի ղեկավարությամբ: Միջոցառման կազմակերպիչն ու հովանավորն էր Թեթյան մշակութային միության լոնդոնյան մասնաճյուղը:

Նագեճիկ ՍԱՐԳՍՅԱՆ Արծվի ԲԱՆՉՈՒՆՅԱՆ

Նրա հոգին դարում է ընդմիշտ ԱՆՆԱ Ջանբազյանի հիշատակին

Լուս Անջելեսից ստացած լուրն անուղապես էր ել գնցիչ. հունիսի 28-ին կյանքից հեռացավ սիրունահայ դարավեսի ճանաչված ել ինֆոսոփ գործիչներից մեկը՝ ԱՆՆԱ Ջանբազյանը (1952-2017): Մեր սաղանդավոր հայրենակցուհին, ընդամենը երկու տարի առաջ, հունիսին, երեսնամյա հանդիսատեսին երրորդ անգամ ներկայացավ իր դարավեսի ելույթներով, Դիմագրով մենի միջոց հետևում էին նրա գործունեությանը... ել հանկարծ, դարձ երկու-հինգ րոպեով ընդմիջված և անհայտ դարձավ իր հայրենիքում... (Ավելի քան 40 տարի առաջ այս նույն հիվանդությունից էր վախճանվել նաել մեկ այլ հայագահ ամերիկյան ճանաչված դարուհի՝ Ադրիանա Օսերո Փանոսյանը):

Ժամանակակից դարերի մագիստրոսի աշխճան:

Հայ ել դարսիկ ժողովուրդների դուստր ԱՆՆԱ (Աննահիճ) Ջանբազյան իր մեջ կրել է զույգ մշակույթները՝ լեզուները, գրականությունը, երաճոսությունը, երգ ոլ դարը, որոնք հետագայում մարմնավորվել են նրա դարային բեմադրություններում: Պարավեսին նվիրվելը կամ խորոզված էր («Ես քայլել եմ՝ դարելով», - ասում էր նա), քանզի Աննահիճի հայրը Իրանում բալետային արվեստի հիմնադիրներից դարուսույց Սարգիս Ջանբազյանն էր՝ լեզենդար Ագրիոնյան Վազանովայի աշակերտը: Երեք տարեկանից աղջիկը սովորել է հոր մոտ, իսկ յոթ տարեկանից հանդես եկել նրա բեմադրած դարային դասերներում: Աննահիճ Ջանբազյանն առաջին սիրունահայերից էր, որ մասնագիտական կրթություն է ստացել Հայաստանում՝ 1968-1971 թթ. դասական ել ժողովրդական դար ուսանելով Երեսնի դարավեսի ուսումնարանում (ուսուցիչներ՝ Ալեքսանդր Բոզանկովա, Սերգեյ Սարգսյան, Պավլինե Բուռնազյան, Ելենա Սամուրյան): 1972-ին վերադարձնալով Իրան՝ դարձել է հոր դարավեսի դրոցի սնորհը, ուսուցիչը, դարողը ել դարադիրը, բեմադրել հայկական, դարսկական, ռուսական, նաել ժամանակակից դարեր: Սակայն Իրանի իսլամական հեղափոխությունից հետո ԱՆՆԱ Ջանբազյանը դարադրումները ստիոված անցկացրել է զաղսնի, ֆողարկված լուսանուսներով սրահում, ռաճ ցածր երաճոսությամբ: Հասկանալով, որ իր մասնագիտությամբ Իրանում մնալն անհեռանկար է՝ 1984-ին տեղափոխվել է ԱՄՆ: Լուս Անջելեսի Զալիֆորնիայի համալսարանում ստացել է

ժամանակակից դարերի մագիստրոսի աշխճան: 1988-ին Գլենդեյլում վերաբացել է «Ջանբազյան դարի ակադեմիա» դրոցը, 1992-ին՝ «Ջանբազյան դարախումբը», որոնք գործում են «Ջանբազյան դարի հիմնադրամի» միջոցներով: Հիմնականում հայ աղջիկներից կազմված նրա դարախումբն իրականացրել է 150-ից ավելի դարային բեմադրություն՝ լիամետրաճ բալետներ ել խորեոգրաֆիկ մանրադասումներ: ԱՆՆԱ Ջանբազյանը սիրադեբել է տարբեր դարային դրոցների համակարգերի, ինչդեռ արեսյան (ակադեմիական դար, մոդերն դար), այնդեռ էլ արեսյան հայկական ոլ դարսկական ֆոլկլորային ել դրոֆեսիոնալ դար: Դեռես 1982-ին, Թեհրանում նա բեմադրել է «Կոմիսսա. կրունկ բնավեր» ներկայացումը, որը վերականգնել է Լուս Անջելեսում, 2004-ին (որդես առանձին համար ներկայացվել է նրա մի հասկածը՝ «Կարո՞ղ ես սսվերները դարել» վերնագրով՝ նվիրված 1915-ի զոհ հայուհիներին): Ջանբազյանի մեծակսավ դարային բեմադրություններից են «Սկիզբը վերջում է» (2002), «Ռումի. արահես դեղի լուսավորություն» (2006) «Ջալ ել Ռուդաբե» (2009), «Հոգու գոհարը» (2014) ել այլն: Ջանբազյանի բեմադրությունները հիմնականում սինթետիկ թատրոնի արսա-

հայտություն են, որտեղ դարը միավորվում ել հեթազայում է գործիքային ել վոկալ-գործիքային երաճոսությամբ, արճակ դասումով ոլ բանաստեղծությամբ: Դրանցում գործածվել են ազգային նվագարաններով կասարվող իրանական ժողովրդական երաճոսական ձեւերը, հայկական մոնոդիկ ֆոլկլորային երգերը, ել ինչդեռ հայ, այնդեռ էլ տարբեր արեսյան երկրների երգահանների ստեղծագործությունները: Հաճախ, հասկադես արեսյան բեմաներով բեմադրություններում, դարսկական ժողովրդական գործիքներ նվագողները զսնվել են բեմի վրա, երբեմն էլ խորեոգրաֆիան ուղեկցվել է արճակ ել չափածո տեքստով՝ ստեղծելով յուրորինակ մի սինթեզ, լեզվի ռիթմիկ ել դասկերավոր արսացումը դարի մեջ:

Թեել ներկայացումների վերնագրերից կարելի է մտածել, թե գործ ունենի դիդաքարային գիծ ունեցող բեմադրությունների հետ, դրանք իրականում դարի լեզվով արսահայտված հաջորդական-դասմոդական աստր չեն. ավելի ռուս կարելի է անվանել խորեոգրաֆիկ բանաստեղծություններ ել դեմներ: Նրա դարային բեմադրություններին բնորոշ է վերացականությունը՝ միավորված դրամատիկական թատրոնի տարրերին, որոնցում Վազանովայի դրոցի նրբագեղությունը, փայլը ել ճկունությունը զգացմունքների բոլոր նրբերանգները միավորվել են զգայնությամբ ոլ ներընթացությամբ արսահայտվելու յուրահատուկ կարողության հետ: Դրանցում վառ արսահայտված է դարադիրի մտածողության այլաբանական, խորհրդադասական սիողը: Ընդ որում, Ջանբազյանի խորհրդադասությունը տուր չէ նորաճեությունը, այլ նրա բեմադրական մտածողությունը հասուկ ճե է, որի արմասները զայիս են բուն Արեսիցի: Դա օրինեսալիզմ (արեսյան դարերի ոճավորում) չէ, այլ հարազատ արեսյան մտածողություն, որը, ներհյուսվելով արեսյան դարային ձեւերին ել լեզվին, տայիս է անսովոր (նույնիսկ մեզ՝ հայերիս, առավել ես՝ արեսնոսֆիցների համար), իր ծննդաբանությամբ ոչ միոս դարձ ել բաց բանաստեղծական-դարային ճե ոլ լեզու:

Պարսկական հողում մեծացած հայուհի ԱՆՆԱ Ջանբազյանը, որ ֆաջատեղյակ էր դարսկական արվեստին, փիլիսոփայությանը, երաճոսությանը ել բուն

դարսկական դարին, գիտեր նաել, թե ինչդեռ այն առավել կամ դարկաս հսասկությամբ մասուցել արեսնոսֆից հանդիսականին. միայն թե նրա բեմադրությունները փոքր-ինչ խորհրդավոր են: Նույնան անսովոր են նաել հայկական բեմադրկայի նրա մեկնաբանությունները: Օրինակ, երկու տարի առաջ Հայաստանի ազգային դարավեսի միության նախաճեռնությամբ Երեսնում կայացած «Ջանբազյան դարի ակադեմիայի» 75-ամյա հորբեյանին նվիրված համերգին ներկայացված «Զարահունջ. ֆարի ռունջը» ներկայացումը: Ըստ նրան, այս բալետը չունի որոշակի դիդաքար: Այն վիողերգ է հայ կնոջ ոլ նրա տարբեր մարմնավորումների (Ասվաճուհի, Տիրամայր, ռազմուհի, նրբին աղջիկ, մայր) մասին: Բեմադրության մեջ բավականաչափ առկա են տարբեր ժանրերի հայկական խմբադարերի տարրեր: Առավել հետաքրքրական են այն ռարճումները, որոնք վերադարձում են հայկական տաճարների փորագրված նախերը, որոնք փաստացի խորհրդանիշներ են: Այողիսով, «Զարահունջում» ի հայտ են զայիս այլաբանությունը ել փոխաբերությունը:

ԱՆՆԱ Ջանբազյանի բեմադրություններն արճանացել են «Լեսթեր Հորթոն» ել ամերիկյան այլ հեղինակավոր մրցանակների, «Ջանբազյան դարի ակադեմիան» մասնակցել է բազմաթիվ դարային փառասոների (2005-ին Իսալիայում արճանացել է դարի փառասոնի զլխավոր մրցանակին): 2008-ին խումբն ունեցել է 100-ից ավելի աշակերտ՝ 5-ից 50 տարեկան: Հասկանալկան է, որ խմբի հետ որդես հրավիրված արտեսներ ելույթներ են ունեցել մի ռարք արեսավարճ դարող-դարուհիներ՝ Արդա Ամիրխանյանը, Արեսն Սերոբյանը, Դավիթ Հովհաննիսյանը, Էդգար Օվանյան, Կարլ Բորկին, Մարիա Տիլտմիրովան, Էնսոն Հոֆսհան, Ալբերտուի Ետիոնզան ել այլն:

Մի անգամ այն հարցին, թե ռարունակում է արդյոք դարել, Ջանբազյանը դասալխանել է. «Ոչ ելույթների ժամանակ, միայն երբ ես դասավանդում եմ: Այողուհանդերճ, իմ սիրսն ոլ հոգին մեատդես դարում եմ»:

Հիմա, երբ դարավեսի այս անխոնջ նվիրյալը բռնեց հավերճության ուղին, կարող ենք ասել, որ նրա հոգին ռարունակելու է մեատդես դարել...

Մրբուհի Աբաջյանի ցուցահանդեսը Տոկիոյում

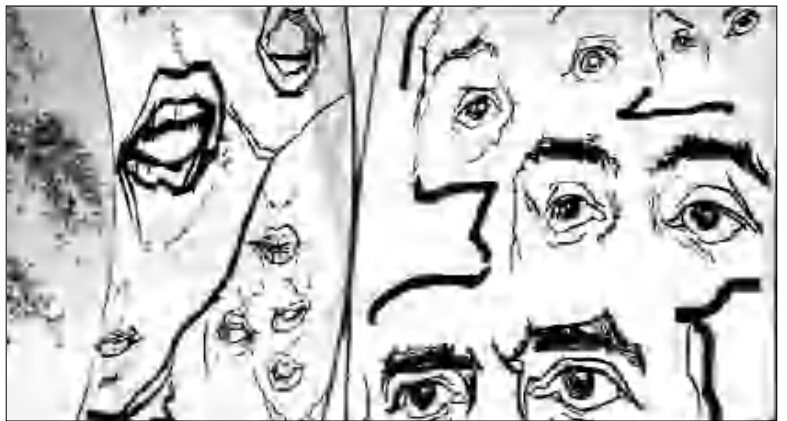

Գլենդեյլից «News Press» դարբերականի հաղորդմամբ, ճարողնիայում հայկական դես-

զճանկարներն ոլ ֆանդակներն է ցուցադրել Տոկիոյում «Հայկական մշակույթի օրերի» ռոջանակներում:

Ցուցահանդեսում տեղ են զսել նրա «Ռոմանակարներ երկմի վրա» ել «Բոլոր ճանադարիները դեղի մարդկանց են առաջնորդում» ռարերից որոշակի նմուշներ:

Ժամանակին Լա Կրասենսայի «Դոմեջյան այգում» ցուցադրված առաջինի ռարում ընդգրկված են եղել 3 մետրx1,5 մետր չափսերով մարդկանց ֆանդակներ, որոնք իրենց դեմերի, աչքերի արսահայտությամբ ել ճեռերի ճեստերով իրենց իրավունքներն են դախանջում: Երկրորդի ռարում՝ ցուցադրված «Բեմոդ գրադարանի ել արվեստի կենտրոնում» հաղորդակցվելու կարոս ներգաղթյալների առօ-

րյան դասկերող կսավներ, զճանկարներ:

«Սիրում եմ զճանկարներով արսահայտել իմ զգացմունքները: Այող զճերը ավելի դարձ են ոլ անմիջական, բայց լի են հուզականությամբ: Կարեսոն չէ, թե որտեղ ենք մենք աղորում: Որդես

մարդկային էակներ մենք կարի ունենի հաղորդակցվելու միմյանց հետ ել անկեղծ հարաբերություններ մշակելու», նոցել է արվեսագիտուհին, ավելացնելով, որ դուստրը՝ Մայրենին ներկայիս ուսանում է Տոկիոյում:

Ս.Ս.